

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De horis canonicis

Trotti, Alberto

[Ulm], um 1476

[urn:nbn:de:bsz:31-315798](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-315798)

x Dp 6

AN 13
AN 12
AN 21-27

- ✓ Z. # 8394 + 95 1) Basel. Mich. Wenzler. c. 1478. (20 ff.)
✓ Z. # 1429. 2) adh. a.) (Thomas, Summa) " " (f. 21-37)
✓ Z. # 1454i. 3) " b.) Köln, Arnold Thekenbornen c. 1470 (f. 38-67)
✓ Z. # 3436 4) " c.) Strassburg, Ad. Kirschius. c. 1470 (od. früher)
✓ Z. # 393 5) " d.) Ulm. Joh. Zainer (fol. 99-124)
✓ Z. # 9464 = 847258 6) " e.) ^{Basel c. 1473-4.} Strassburg, Mart. Flach. c. 1475 (fol. 126-159)
✓ Z. # 5903. 7) " f.) Basel, Mich. Wenzler u. Frid. Briel.
c. 1470-72 (fol. 140-201)
✓ Z. # 15839. 8) " g.) " " (fol. 202-211)
✓ Z. # 6903 9) " h.) " " (fol. 212-223)

Stück des alten Vorderdeckels erhalten.
mit alter Sign.

L 4

In nomine dñi amen. **I**ncipit tabula opposita
 a domino alberto de ferrarijs iuris vtriusq; do
 ctore de placentia sup infra scripto opusculo de
 horis canonicis in modum qui sequitur scilicet in
Querit quid sint hore canonice et ex quo capite nascit
 hec obligatio vnde clericus in sacris vel beneficiatus existens
 teneatur ad ipsas horas vide in questione que incipit que
 ro primo quid sint. **Q**uerit unde dicuntur hore et quare appellamus eas
 quing; canonicas quoadq; diuinas et quing; vigilias vide in
 questione que incipit quero unde dicuntur hore canonice. **Q**
Querit quot numero sint iste hore canonice et sup quo
 fundat ipse numerus ipsarum horarum canonicarum et infra
 exempla quibus comprobatur in illo numero ipsas horas
 fuisse institutas vide in questione que incipit quero quot
 numero sunt. **Q**ueritur que in hoc numero septenario inuente sunt
 et quare hora matutinali dicimus matutinum et que hora
 prime primam et sic de alijs horis vide in questione que
 incipit quero quare hore iste sunt institute. **Q**
Quero quare hora dicat agrua ad legendum has horas
 et an absq; eo q; campana vel aliud signum pulset debet
 clericus hora debita suum psoluere officium vide in questi
 one que incipit quero que hora dicitur operens. **Q**
Querit qui teneantur ad has horas et an ex precepto
 et quare a laicis fundantur beneficia et eis assignantur
 et an clericus beneficiatus debeat et teneatur ad eas ex
 statuto ecclesie solum vel etiam ex debito iustitie et qua
 de causa vide in questione que incipit Quero qui tenean
 tur ad has horas. **Q**
Quero an archiepiscopus vel episcopus possit dispensare
 cum clerico in minoribus officio et beneficio ut non tene
 atur horas legere. Et an si professio vel promissio iurame
 tum vel alia obligatio concernat ipsum deum possit per

hominem remitti & ex qua causa nascatur ista obligatio
ut teneatur ad officium vide in questione que incipit **Q**uero
an archiepiscopus vel episcopus *et c.*

Querit quid si clericus in maioribus beneficiis habeat
iure beneficium ita quod ex eo non potest sustentari teneatur
horas legere & in divinis et in palibus ipsi de sume et ceteris
onera supportare. Item si an sit licitum clerico propter vicium
& necessaria sibi ex artificio querere & quid si piro qui h
xorem habet inutilem velis qua dicitur non sufficere
tem ad onera matrimonij supportanda percipiant teneat
eam alimentare vide in questione que incipit **q**uero quid
si clericus in minoribus beneficiis *et c.*

Quero pone quod clericus in minoribus beneficiis absens
est a beneficio suo ab ipsis horis valeat excusari. *et c.*
faciat pro alio beneficio deserviri & quo iure existens a sa
cris & beneficiis teneatur ad horas. et ex qua causa valeat
excusari et an hic labor consistat in facione personali & an
diversudo in hoc valeat & an hec dicitur prescripte de hen
dat substitutum in subdiaconatu & diaconatu vide in que
stione que incipit **q**uero pone quod clericus *et c.*

Quero quibus liceat intrare choros quoniam divina dicuntur
et an statutum valeat a choro repellere extraneos. et qui
dicuntur extranei. et quid de familiaribus beneficiatorum
ipsius ecclesie. et an consuetudo recipiat extensionem. et quod
de prescriptione. et idem de privilegio concessio persone ut
liceat tempore interdicti sibi audire divina an extendatur
ad familiares et quod de laicis et an possit dicere minime
vobiscum vide in questione que incipit **Q**uero de inde
quibus liceat *et c.*

Querit successively an litium sit templariis et alijs con
versis religionum intrare choros et cantare seu psallere cum
alijs officiantibus clericis et an parificentur laicis et in
quibus. et quid de principibus an liceat ipsis habere ca
pellas tales ad prejudicium ecclesie curare videndum est in

questione que incipit quero successiue etc.

Querit quid de bñficiato clerico . et quog; alio p̄moto
a sacris ordinibus qui suspēd est ab officio v. excommuni-
catus an teneatur ad horas canonicas et an hi tales pos-
sint sacra tangere et quid profint talibus et peccatoribus
orationes quas faciunt deo **E**t an debitor excommuni-
catus ante excommunicationem teneat soluere debitum vide in
questione que incipit quero quid de bñficiato .

Queritur an excommunicatus suspensus vel depositus
debeat vel possit publice has horas legere et dicere domi-
nus vobiscum . et quid de lapsis et quid quando clericus
solus orat . et quid de missa vide in questione que incipit
quero an excommunicatus etc.

Queritur an liceat clerico in his . omnes horas dicere
et qñ et an sit de officio vel precepto vide in questione que
incipit quero an liceat . **H**ic etiam de hystoria illius here-
mite qui qñq; ante qñq; post qñq; hora orauit horas suas
legebat et angelus sibi deferebat vvas qñq; nō maturas
qñ p̄ maridas et qñq; bonas etc. *10ta*

Querit de quotidiana questione quid de scolariis occu-
patis studio literarū an possint in his horas suas psoluere
et an p̄textu boni malū sit faciendum et scientia sit necessa-
ria et ad quid . et an inherere studio sit opus meritorium
et liceat studere p̄pter modum tempale vel demeritorium
et quando et an nobilitat hominē **I**tem et an liceat pro
mercede sacerdoti opas suas spūales . et missas et officia
diuina facere etc. vide in questi . que incipit . Quero ergo de
quotidiana questione etc. *11ma*

Querit an liceat p̄spitero missam celebrare matutino
nō expleto vide in questione quare q; in textu sit mēcio .

Querit an liceat p̄spitero duas missas in die celebrare
et an quotidie celebrare sit op̄ laudabile vel vitiosabile
et quib; casibus liceat bis in die celebrare et an qui secū-
do celebratus est . debeat sumere vinū quo digitos pfudā

¶ Inter q̄ an qui non potest bibere vinum possit missam celebrare
et ad sacerdotium promoueri vide plene in questione que
incipit quero q̄ in textu nostro fit mentio ibi itez.

¶ Querit̄ an missa sit de horis canonicis et an appellati
one officiorum contineatur missa. et an episcopi teneant ad mis
sas dicendas de honestate seu concilio vel de necessitate. et
quid si ex contemptu negligant missas dicere an peccent et
puniri possint vide in questione que incipit. Quero ulterius
an missa etc.

¶ Querit̄ si beneficiatus non venit ad ecclesiam aut non
vult interesse diuinis et si venit non officiat ecclesiam cum
alijs quasi reputet hoc ad dedecus vel si venit hoc facit
propter distributiones etc. an talis possit compelli ad offician
dum vna cum alijs et an beneficiatus presertim diebus festi
mibus debeat a beneficio abesse et si absuerit qua pena pos
sit puniri. et qua ratione datur fructus clericis vide que
stionem que incipit. quero pone q̄ beneficiatus etc.

¶ Querit̄ an moniales literate possint alta voce diuina
officia legere et cantare. et an in benedictione que eis datur
recipiant ordinem. et quem. et an talis ordo sit de septem
ordinibus ecclesie et an talis monialis sic benedicta possit
euangelium legere. et dominus vobiscum dicere et altari
ministrare vide questionem incipientem. Quero quia de
viris ecclesiasticis etc.

¶ Querit̄ de eo qui plura beneficia habet an plures tene
atur has horas repetere. et quid de eo qui capit duplex
emolumentum an subire debet duplex onus. et an si vni
habenti beneficium sibi aliud conferat. videatur secum
dispensari ut non teneat plures horas repetere. et quibus
casibus potest esse clericus pluralis et vtrum si habeat ad
sufficiendam vitam debeat plus appetere. et quid de eo quod
superest sibi an sit suum vel pauperum. et an clericus possit
testare vide questionem incipientem. Quero consequenter
qua dictum est etc.

Queritur quid si clericus in duobus ecclesijs sit beneficiatus in quibus diuersa officia sunt cuius ecclesie officium debet facere. vide questionem que incipit. **Q**uero propter superius dicta etc.

Queritur quid si clericus non deuote horas suas legat vel aliquid omittit ut puta sineopando vel verba non proferendo an peccet. et si sic an venialiter. vel mortaliter et quod dicatur negligentia leuis et que accurata. et qua intentione aut protestatione mentali debeat uti qui accedit ad orandum et an clericus in vna longa lectione causa recreationis quam officium legit exire possit ecclesiam. **E**t vide de monacho qui a diabolo trahebatur ab officio quem beatus benedictus videns etc. vide questionem que incipit. **Q**uero an clericus non deuote legens etc.

Queritur quid si clericus recedat ante finem officij. An sibi debeantur distributiones et an de impedimento debeat sciri verbo suo. et vide quid importat hec dictio per adiuncto verbo et an valeat statutum quod interessens vni horum habeat distributiones aliarum esto quod non inter sit alijs horum et ubi non dantur distributiones possunt clerici compelli ut inter sint. **I**tem et an laici debeant missas integras audire et quibus diebus vide in questione incipiente. **Q**uero quid si clericus recedat ante finem etc.

Queritur quid si clericus aliquem versum vel psalmum omittit an a capite debeat reincipere et an in choro vel ad partem. et an peccet. et an venialiter. **I**tem an clericus possit compelli ad dicendum horas et qua pena. et que dicatur accurata negligentia et que non vide in questione incipiente. **Q**uero ulterius etc.

Queritur quid si clericus dum esset in officio non intelligit que legit an peccet. et quid de laicis et quomodo se habere debent dum sunt in officio vide questionem incipientem. **Q**uero si clericus dum est etc.

Queritur utrum clericus propter impunitatem sit de penendus

et quid de his qui dum legunt cum barbarismis. et soleo-
cismis perturbateq; verba pronuntiant et non intelligunt
quod legunt et quod sit deus adorandus et an melior sit decaratio
quing; psalmoz qm totius psalterij medulacio et qm et quod
dicet qm ipit et si deponat p qm deat alimentari et qre tal
venit alimentandus vide questionem incipientem quere
ulterius ut me clariorem fatiam etc

Queritur quod si clericus dimittat horas quia no habet
breniarium an excuset legendo alias orationes et qua ra-
tione debeat horas legere. et an debeat officium ommissum
repetere et quid de debitore non valente solvere in termi-
no an sit liberatus. et quid de clerico fructibus spoliato
et in carceribus constituto. et postea ab eis relaxato an co-
petat repetitio. et si sic nunquid et eodem modo dicendum
sit de officio. et quid de his qui potius emunt sibi libros
legales vel equos etc quam libros pro officio etc. et de his
que verrecundant videri cum breuiario in manu et an re-
cessitas excuset et an quando quis fuerit infirmus debeat
p infirmitatem et convalescentiam horas redicere et que i-
firmitas excuset etc vide questionem que incipit quero quod
si clericus dimittat horas dicere etc

Queritur an obligati ad horas canonicas teneantur
etiam horas beate virginis et vigiliis mortue p legere. et
an de iure scripto vel consuetudine dici debeant vide questi-
onem incipientem quero an obligatus ad horas etc

Queritur an committens tale officium virgi peccet et pu-
niri possit et quid de absentibus. et quid si extra ordinarie
vide in questione incipiente quero adhuc pro maiori de-
claratione etc.

Queritur in quo loco sunt dicende hore canoniche. et quod
de absentibus ab ecclesia an possunt dicere officium extra
ecclesiam. et quid de laycis et quid de clericis equitantibus
et alijs existeribus in via vide questionem que incipit que-
ro in quo loco sunt dicende hore.

Queritur cū quis est in choro alijs ibidem legentibꝫ horas . an liceat sibi ad prem horas suas vel alias orōes de per se dicere et an omne bonum sit pferendum priua to bono . et an ecclesijs debeant officia collegialiter celebra ri . vide questionem incipientem . **Q**uero cum quis est in choro etc

Queritur . quando p̄sbiter missam celebrat an audientibus missam liceat suas orōnes legere . et prebrim quādo legitur oratio eplā et euangelium . Et quid de literariis . et non literariis . et quomodo se habē debeat quis qñ audit nominari nomen hiesu xpi . vide questionem incipientem . **Q**uero quando p̄sbiter missam celebrat etc

Queritur pro eo q̄ quis allegat **Q** non hēat vocem sonora . vel nescit cantare . an veniat excusandus . Et q̄re ad cantandū it . simul admittunt multi . Et an cantus sit de necessitate in ecclesia . et an sit in culpa qui se immiscet arti quam ignorat . Et q̄ de iudice et medico impitis . Et an si q̄s sentit se non p̄doneū deat pati ut p̄moueat ad ordines et beneficia . et que requirant ad hoc ut quis p̄moueat ad bñficiū . Et quid si dēs examinare non examinauerit p̄mouendum . et an talis deat tolerari in beneficijs . et an etiā talis faciat interim fructus suos . Et quomodo debet se habere clericus in cantu . et an liceat immiscere in organo cantilenas . vel in cantu pro officio diuino . et q̄d de choreis . et de alijs insolentijs que fiūt qñq̄ in ecclesijs vide questioez incipientē . **Q**uero an pro eo q̄ q̄s allegat etc **Q**uero an sufficiat clerico ip̄as horas mente sine verbali expressione legere . Et an oratio debeat esse mentalis . Vel sonora . Et quare clericus illas publice legere debeat . Et quare vox adyicitur orōni . Et quid de templarijs ouerhis et laicis . vide questionē incipientē . **Q**uero An sufficiat clerico etc

Querit . An omnes deant publice horas legere . et qui

sunt illi vide in questione incipientem quero quia supra
di. xj. quere folio.

Querit quid de monacho ad secularem ecclesiam promotus
an debeat offitium monachale facere vel illud illius eccle-
sie ad quam promotus. et an in vno et eodem collegio de-
beant fieri diuersa offitia vide questionem incipientem quo
de inde de monacho. quere. folio.

Queritur quem ritum in dicendo offitium et quot psal-
mos pro qualibet hora debeat clericus seruare et dicere
et an transgressor consuetudinis veniat puniendus et quid
de monachis. et an in sacramentis consuetudo romane
ecclesie debeat ab omnibus seruari. et quid de illis que
romana ecclesia docet seruare et vide in questione inci-
pente. quo ulterius propter premissa. que folio.

Queritur de illo qui est extra dyocelimum vel beneficium
suum vel in beneficio suo et non facit offitium secundum
ritum dyocesi. vel beneficii sui sed aliud offitium. et quid de
his qui morantur cum cardinalibus et episcopis an possint
se cum ipsis in offitio conformare. Et qui sunt illi famili-
ares et domestici vide questionem incipientem. quero ex
predictis. quere folio.

Querit quomodo se preparare debeat clericus qui est celebraturus
offitium et quid importat signum capane que pro offi-
tio pulsant. et que clericus primo debeat orare quod incipiat
horas canonicas legere et an cum aibus et cambus ve-
nariis liceat ad offitium ingredi et de multis alijs vide
questionem incipientem quero quomodo debeat se habere et. Que est
finalis questio in ordine que folio.

Ateriam horarum quas canonicas appellamus
 sub breui stilo diuina opitulante gr̃a tractan-
 dam assumpsi. ego albertus de serarijs de pla-
 centia iuris vtriusq; doctor. quibus indignus
 dictaq; doctor in hac materia scribentium in vnum redigere
 curavi. et que collecta erant in hoc opusculo in huius et ma-
 teriam ampliaui. eam sub claris vocabulis cum allega-
 tionibus iuris ponendo ad hoc. ut vnusquisq; quomodo n̄ qua-
 liter in horis dicendis se habere debeat instrui possit nec exi-
 stimet quisq; quod docendi officium propter hoc assumpsit. velim
 sed potius discipulum a quocumq; instructu me constituo.
 protestans quod cum hec materia diuina sit. non intendo in
 ea aliud velle vel sentire nisi id quod sancta mat̄ eadē sen-
 tit. Igitur in xpi nomine ad ipsam materiam propius adscendo
 eam pro faciliore expeditione et intellectu expediam pro que-
 stiones capiendo textus. c. i. sub rubrica. de cele. mis. et ali. di.
 off. situati in dec. et que textus reperi a nonnullis omentariū
 sed ego latius ipsam omentabo ut dixi talem. ut. j. patebit sequē-
 tur. Et cetera.

(H) **T** primo dum congregato concilio in ciuitate
 Agathensi quesitum fuisset ab illis patribus
 in ipso concilio existentibus. Vtrum prespiter
 omnes horas simul dicere possit de mane si propter opus tu-
 rate vel alio modo fuerit impeditus huius quesitorum concilium
 respondit. et de responso suo legem fecit in forma que se-
 quitur ad litteram. **P**respiter mane maritali officio ex-
 plecto pensu seruitutis sue videlicet primam sextam nonam
 vesperamque persoluatur ita tamen ut competentibus horis
 iuxta possibilitatem aut a se aut a scholaribus publice optentur
 deinde pactis horis et infirmis visitatis si voluerit exeat

ad opus rurale ieiunus ut itaq; necessitatibus pegrinorū
et hospitiū siue diuersorū omeantium infirmorum atq;
defunctorū succurrere possit vsq; ad statutam horarū p̄ t̄p̄is
qualitate p̄pheta dicente. **S**epties in die laudem dixi tibi
qui septenarius nū̄s a nobis implet̄. Si matutine p̄ me
tercie. sexte. none. vespere. completorū t̄p̄e n̄re seruitutis
offitia p̄soluamus. Nam de nocturnis vigilis idem ipse
p̄pheta ait. media nocte surgebam ad ostend̄ tibi. Ergo
his t̄poribus laudes creatori nostro sap̄ iudicia iustitie
sue referamus. **I**ste est tenor cōstitutionis et capituli n̄ri
ad h̄ram. **N**unc venio ad questionēs quibus credo presens
opusculum clarius reddi cōt̄

p̄ Sm̄ hoc.

Quero primo. quid sint hore canonice. **R**espond̄. s̄m̄ ¹
gen. q̄ sunt certa pensio diuino cultui ab his qui in for-
tem d̄ni electi sunt deputata de q̄ sustentacōez recipiūt de
p̄rioniō x̄pi. et hec diffinitio colligit̄ in. c. Cum s̄m̄ apl̄m de
p̄ben. et dig. et in. c. clericos. xxj. di. **V**el aliter hore cano-
nice sūt sacrificiū siue hostia laudis quā q̄ deo de fructu
labiorū suorū offert pure p̄iter et deuote. **H**anc diffinitioez
ponit gail. in cle. v. de cele. missa. **V**el aliū et terciū hore
canonice sūt certa offitia diuina certis t̄p̄ibus ab ec̄cia insti-
tuta ad q̄ deo deuotus p̄ter b̄n̄ficiū ordinē vel offitiū
obligat̄ et hoc s̄m̄ cald̄. **E**go aliam diffinitioez pono viz
Quod hore canonice sūt q̄dam satisfactio obligacōis cōtra d̄e
p̄ter b̄n̄ficiū ordinem vel offitiū susceptū. ex quibz vel
altero eorū quis deuote obligat̄ ad ip̄as horas dicendas.
Et hec diffinitio com̄ p̄bat̄ per glo. in cle. si d̄m̄. in x. se
ip̄m. de reli. et ve sanc. et per no. in. c. nisi cum p̄dem. de
renūc. p̄ zabarellum q̄ etiam hoc. c. cōmentauit et po. ca
que le. **E**t no. in. c. significatum. de p̄ben. et in. c. si. de
rescrip. li. vj. **N**am notatur in. d. c. nisi cū p̄dem. q̄ inter
recipientem et cōferentē b̄n̄ficiū oriē cōtractus. ita q̄ ex
hoc cōtractu debet et p̄ compelli ne dū ad has horas dicē-
das. s̄ quecunq; onera b̄n̄ficiū incumbētia subire et si ea

Adimplere nolit ab eo amoueri poterit. ar. c. relatum de
ele. non ref. & e. q. nonnulli. & c. in e. & c. ult. e. ti. Ideo
 dixi qd sunt qdaz satisfactio. qd sic ad extincioz debiti s.
 ai inter creditore & debitore requirit ipa solucio vt insti.
qui mo. tol. obli. in principio ubi dicit tex. qd solucio eius
qd debet tollit obligatio p quo etia faciunt. no. in. c. is
qui de solu. Ita etia eode mo p solucioz & lectione horaz
 p solum pensum. a debitum sicututis nre. v. obligationem.
 qua ratione beneficij ordinis. vel officij ipi creatori nro
 obligam. & ex qua iux psalmi. Septies in die ipm creato
rem laudare iubem. vt in hoc. c. i. cauetur &c. Quilibet
 istaz diffinitionu bona est. & in iure fundat ad premissa
 faciunt ea que habent. p. in. q. que incipit. Quero quid si
 clericus dimittat. que habet in folio pmo late. Quero
unde dicunt hore canonic rindeo hinc. Guit. & gen. in di.
cle. r. de cele. mis. qd ab ozo oras. qd orando i puritate con
scientie animi p deuotione. & vigli dici debent. ar. c. ubi
piculum. S. vltimo. de elec. li. vi. Vel dicunt ab hora
 ex eo quia certis horis legi debent. vt in. c. nostro s. pro:
batur. a in. c. dolentes e. ti. Et dicunt canonic. qd a canone
 sunt inuente p sanctos pres qui eas instituerit in concilio
De quibus in. c. nro. & c. ij. xci. di. & in. c. fi. xij. di. & in.
di. cle. r. a in quaplumb? alijs locis & eas dici ordinarunt
p eoz fundamento assumentes dictu ps. Septies in die
laudem dixi tibi &c. Et ppter alias rationes de quib? in
 sequenti questione dicet. Dederunt ergo p regula. vt has
 canonicas horas dicere debeamus. Et ideo dixi a canone
 inuente sunt. qd canon idem est qd regula. p regula ergo
 datur vt quisq. presbiter. aut in sacris exns. seu bnficiar?
 ratione & pro debito seruitutis. v. obligationis ue. somni
 die eas legere septies tenet. Item non solum dicuntur
canonic. quia a canone snt inuente. sed etiam diuine di:
cunt pro eo qd deo offerant. & impendant. ar. g. gloriosus
deus. de reli. & ve sanc. li. vj. Item quando qd dicuntur.

2
 on dicitur

1. p. b.

elimita facte est missas noua diuin? spūs hora vespere clari
dunt xpi sacra membra sepulcro. xpo bisena id est vltima
custodia ponitur hora. hec habentur p iohā. an. & alios
doctores in hoc. c. nostros in di. cle. i. Et ex premillis inferi
alia questio que sequit p maiori declaracōe cū. *qra*

Quero que hora dicatur operēs ad psoluendum has
horas. **R**espon. scōm glo. positam sup x. operentibz q
illa dicit operens que p sonum campane signat vel alio
signo ar. a sili. c. in causis de elec. & c. i. de offi. custo. c. i.
i. militare. i. di. & obseruari consuevit in cathedralibz &
duentualibz ecclesie sū hosti. c. i. no. etiam in di. cle. i. Sed
in inferioribus ecclesijs & capellis vsuetum est tantū ma
tutinū missam & vespere pulsari sū io. an. de isto signo
quid significet. vide infra in questione q̄ incipit. **Q**uero
quo modo se debeat habere cū. Et est questio finalis. **R**e:
tamen ad horas canonicas dicendas suo tpe congruo. &
operenti vnusquisq; prespiter in sacris constitutus & bñfici
atus esto q̄ in minoribus sit tenet quamuis cāpanam nō
audiat vel non habeat aut nō pulsent. de hoc infra la pē
dicit vel dic sū pati. in di. cle. i. q̄ illa hora dicit operēs
que rīdet officio. Et aliqui dicunt q̄ media nox pro ma
tutino sit hora competens propter dictū psalmi. media
nocte cū. s̄ in hoc quo ad quosdam non bene seruatū &
quali vsuetudo generalis habet in se erratū. **V**el alit
sū in nocen. die q̄ illa hora dicit operens q̄ melius credit
pplm ad audiendum officiū accessurum & si pplm nō ha
beat. tunc tenetur ea hora legere horas suas que officio
corrūdet videlicet q̄ tempe & hora matutinale dicat matu
tinum & hora prime p̄mā & sic de singulis alijs horis vt
sic iuxta significatū verborū s̄formem? nos. & qualibet
hora cui significato verba deseruire debent ar. c. intelli
gentia de. x. sig. & h. tabeo. ff. de supel. lega. S. q. i. q̄
bus verbis regulari nō est recedendū. vt. ff. de lega. iij.
non aliter & in. c. ad audientiaz de deci. facit. c. quomodo

ideo p hoïem non potest remitti aut relaxari sicut nec in
tamentu aut votum discernens ipm deam ar. no. in. c. y.
de spon. & faciunt ea que le. & no. in fili. in. c. cum ad mo
nasterium in fi. de sta. mona. & c. clerico. xxx. di. cu multis
similibus. Secus si discerneret & homiem tantum ut no.
in di. c. y. de spon. c. 11.

Quero quid si clericus in minoribus bñficiat habeat
tenue beneficium ita qd ex eo non potest sustentari an tene
atur has horas legere **R**espondet bñ hosti. in sūma de
iōse. eccle. vel alta. i. S. & a qd q sic. Et ad sentit **C**offri.
& impuret sibi qd pmisit se ad tenue bñficiū p. moueri
at. a simili. in. c. horrendus. xxxij. q. v. et no. oprime per
glo. in. c. clericis victim. xij. di. Et est ratio secūdu doc
ibidem. qd sicut vir tenet ministrare necessaria uxori que
tamen alias debitum reddere non potest vel alias suffiti
entem dotem non dederit viro unde possit onera mīmo
ni supportare ut in. c. proposuiti. xxxij. q. vii. ita & cleri
cus quāuis a sponsa sua spūali hoc est ad ecclesia debitus
sustentacōis necessarioz non p. cipiat officiare eam tamen
tenerur. & in diuinis & tēpalibz necessaria ministrare &
eius onera supportare Et dicat cum aplo. Deio satiare. n
esurire n abundare & oia possum in eo qui me conforta
scribit ad philipē. iij. c. & in. c. qd dicit. xli. di. & no. in d.
. c. cler. supra allegato Et alibi inquit idem ap' s ad eph.
que opus mihi erant ministrauerunt manus istahabend
verba etiam in. c. r. xxi. q. i. in glo.

Quero pone qd clericus in minoribz bñficiat absens
est a bñficio suo ex causa racōabili an ab ipis horis excu
setur presertim si faciat p substitutū suū **R**espond. qd
pe. n ab. videntē tenere qd sic in hoc. c. nostro Et dicunt qd
hoc. c. non obstat quia loquit de pspitero & nō de clerico
in minoribus existente ibi dum dicit tex. pspiter matu
tinali officio expleto tē quia pspiter tenetur duplici ra
tione videlicet ordinis n benefici ad horas canōicas

Amur
De clerico videtur ostendit
p. ostendit qd dicitur ad offi
sui officij dicitur qd dicitur
et dicitur n. q. alij n. p. p. p. p.
sui dicitur. Et dicitur qd dicitur
dicitur p. p. p. p. p. p. p. p. p.
dicitur p. p. p. p. p. p. p. p. p.
dicitur p. p. p. p. p. p. p. p. p.
dicitur p. p. p. p. p. p. p. p. p.

Et dicitur obligat...
Et dicitur obligat...
Et dicitur obligat...

Et dicitur...
Et dicitur...
Et dicitur...

phi. z

Idem tenet guil. in d. de a. dicens q̄ ostituit in sacris
ab horis excusat sola infirmitate. Sed beneficiarius multis de
causis potest excusari tamē ppter osuerudinem vel aliam cau-
sam sed in sacris constitutus ratione ordinis obligatur.
Sed breuiter in hac materia dicam̄ cum innocen. cuius
opi. omniniter tenetur dicente. Quod beneficiarius etiam si
in minoribus existat has horas psonaliter persolvere ob-
ligatus est p iura supra allega. in questione que incipit
quero qui teneant ad has horas etc. et in questione sequenti
ipaz. Na beneficiū dat ppter officium ut in c. si de rescrip.
li. vj. Et iste labor ostitit in labore & factione personali
vnde per aliam expedire non potest. si ad hoc cle. i. su-
pra alle. in d. fructum laborum suorum ergo per se ipm
et non p alium quia eius industria videtur ad hoc electa
ar. c. si de offi. dele. Et quamuis forte ex onere beneficio
incumbente & ppter eius absentiam faciat p alium deser-
uire beneficio accamen ab horis dicendis non excusabit.
Et quamuis tex. noster dicat de presbitero attm̄ idē est
et de dyacono & subdyacono et de ostituto in minoribus
dūmodo aliquis sit benefarius s̄m om̄em opinionē docto.
Et attende q̄ hoc verbū presbiter large hic sumit. s̄o
in li. in c. ij. d. vi. et ho. cle. et in c. ij. d. coha. cle. et mu. et
c. nulli. vij. di. et si non ratione ordinis quia in sacris nō
sit ostitutus tamen ratione beneficii sibi collati vt officium
dicat cogetur. et in hoc non valet osuetudo cum tenderet
ad diminucōem cultus diuini vt ar. c. si de rescrip. li. vj.
et c. plri. de ostit. de hoc dictum est supra in q. que incipit
quero qui ad has horas teneant et ibi vide etc. Donm. a.
Quero de inde quibus liceat intrare choy q̄ diuina
offitia celebrant̄ seu leguntur. Respō. scōm tho. q̄ om-
nibus clericis etiam simpliciter tōsuratis licitū est ingredi
choy et cum alijs officiare ar. c. psalmi. xxij. di. Excep-
tis tamen illis ecclesijs que per speciale statutum vel anti-
quam osuetudinem extrancos clericos nō admittūt nisi

7ppin

in eadeꝝ ecclesia bñficiati sint aut officia habeant seu bñ-
 ficiatorū aut officialiū ip̄s ecclesie familiares existant In
 ecclesia vero placentina cuiꝰ ego archip̄s piter sum qūis
 indignꝰ est cōsuetudo q̄ nemo admittit cū alijs in choro
 cum habitu seu suppelitio ad cantandū nisi sit bñficiatꝰ
 aut officiatꝰ in ea p̄mo nec familiares bñficiatorꝰ admittere
 bātur ¶ **S** ego intantū dixi q̄ admittuntꝰ et bñ q̄ fami-
 liares censentꝰ pars ip̄oꝝ bñficiatorꝰ ergo merito eodē pri-
 uilegio gaudere. ar. c. ecclesiaz huos. xij. q. ij. p. hoc. fi. li.
 cū. precari. ij. ff. de p̄ca. vbi dicit q̄ si quis p̄ca. rogauit
 ut mihi in fundo morari liceat et suis etiam videtꝰ esse cō-
 cessum ad hoc. fi. li. ij. §. v. et. li. se. ff. de usu. et habi. et. C.
 de aduo. diuer. iudi. l. restituentē et p̄sertim in hoc cāu.
 fauorabili q̄ cultus diuinꝰ ager et melius decoratꝰ in ml̄-
 titudine seruientiu. et cōia coruscat dū clerici in habitibꝰ
 et suppelitijs vt moris est sunt ibi p̄sallentes et cantātes.
 ¶ **N**ec ob. si diceret q̄ cōsuetudo nō est extendenda extra
 calum suum et sic iura p̄allegata non videntꝰ suffragari
 a no. p̄ inoenti. et io. an. in. c. fi. de offi. ar. p̄ hoc. fi. li. i.
 §. v. vnanz. ff. de itinē. actu. p̄ua. et d̄ bono posse. l. sed
 cum patrono. ij. rōne sui quia p̄mo etiam cōsuetudo reci-
 pit exten. hōne p̄sertim in materia fauorabili vt in. c. n̄o
 ¶ **S**ed bene fateor secus esse in p̄scripcōe. ¶ **E**t ratio qui
 p̄scripcō sic factum et cōsuetudo ius representatum ex mori-
 bus vtentium cō facilius extendit ius quaz factum et ita
 dicunt doct̄o. in dictis iuribus. et fi. c. auditis de p̄scrip.
 p̄mo tales familiares quos clericos apud nos vocamus
 debent p̄s p̄iteri habere qui eos in officijs adiuent vt
 le. et no. i. c. ij. de. vi. et ho. cle. et i glo. c. sedulo. xxxvij.
 di. fi. ad p̄missa optime. c. licet de p̄uile. li. vj. in. §. v. vbi
 p̄uilegiū cōcessum singulariter plone vt possit audire diu-
 na tpe interdicti etiā extendit ad familiares ¶ **S**i ergo in
 p̄uilegio hoc habet locum ergo a fortiori in cōsuetudine

*quod dicitur familiare dicitur
 etiam p̄ter*

*p̄uilegiū sicut p̄mo p̄scripcōe
 p̄scripcōe dicitur dicitur p̄scripcōe
 et dicitur a familiaribus*

que ius est ut i. c. si. de consue. et in. c. cum stringat de fo.
spe. et que sit longa consue. in rubro et nigro ¶ Ex quo in
fero qd tales non sunt censendi extranei ¶ Sed intelligo ali
os non familiares esse extraneos etiam si de eodem vico
oriundi sint et non consueuerit recipi ad hoc de suplen. neg.
pla. c. y. meli. h. li. h. s. si lig. C. de iure dori. Et. C. de rei
v. ac. lr. vna. s. videam. ad si ¶ Laici vero et si possit
psalmos et orationes sub silentio dicere non tñ debent in
trare chor. nec stare mixtim cum clericis eo tempe quo di
uina celebrantur ut in. c. i. de. vi. et ho. cle. et. c. sacerdo
tum de ose. di. i. ¶ Et an possit vel debeant dicere domi
nus vobiscum infra dicam in questione que incipit qro
an excommunicatus etc. ¶ *11 ma*

¶ Quero successive an sit licitū replarijs et alijs ouerhis
religionum intrare chor. et cantare seu psallere cum
alijs offitiantibus clericis ¶ Respon. qd nō fm io. an. et
alios doc. quoniam in hoc perficiant laicis quibz pmissa
nō pmituntur ut dictum est supra in q. pxi. pcedenti quibus
repiantur ut in q. hosti. nō nulli principes qui in eorum
capellis ex eoz deuotione que sūme in hoc laudanda est fa
cientes has horas sibi celebrari a clericis et ipimet cum
clericis ipas dicūt ¶ Sed intellige sane qd tales eorum ca
pelle sunt priuata loca ar. c. cum capella. de priuile. et. c. si
quis. etiā de cōse. di. i. ¶ Et attende etiā qd talium deuotio
est multum emendanda dummodo ecclesie curate non fiat
pudicitium ar. c. tua de deci. et no. in d. c. cum capella et in
hoc. c. nostro p. io. an. de pmissis etc. ¶ *12 ma*

¶ Quero quid de bñficiato clerico et quocūq; alio pmo
to ad sacros ordines qui suspensus est ab officio vel exco
municatus an teneat ad horas canonicas ¶ Rñdeo qd sic
nō ob qd excommunicati vel suspensi vel depositi aut degra
dati nō debent sacra tangē p no. in. c. ad eius vero cubi
tum di. v. ¶ Item nec id qd dicitur in psalmo. xlix. De
deatū ibi dum dicit peccatori quare tu enarras iustitias

meas per os tuum. **D**abent etiam verba hec in c. porro. ij. q. vii. circa fi. q. licet excommunicati et alij de quibus super non debeant tangere sacra. aut ecclesiam intrare. prebiterum tempore diuinorum. non tamen excusant ab officio quod non sequitur excommunicatus non debet intrare ecclesiam etc. ergo non tenetur horas legere ar. c. cum dilectus de offi. ordi. pampinianus. exili. ff. denuo. q. exseparatis non inferunt ut ibi dicit. **A**d aliud quod dicit quod tu enarras etc. **D**istingue a queritur an frustra tales legant quo ad meritum vite eterne et dicendum est quod sic. quod ex quo non sunt in gratia vite eterne per meritum non possunt. c. si quis. contristatus. xc. di. cum ibi nota. aut quo ad aliud videlicet et ad diminutiones pene et similia. de quibus per doc. in. c. q. quidam de pe. et re. et tunc dico quod non frustra legunt quia persolunt debitum ad quod obligantur pro eo quod legendo. horas liberantur ab obligatione qua tenentur astricti. ita quod non incurrunt nouum peccatum propter ipsorum omissionem cum ex precepto. ad hoc teneantur. **N**ec propter excommunicationem etc. **A**b hoc debito absoluantur sicut in simili dicimus de debitore excommunicato. qui tamen creditori suo satisfacere tenetur. non obstante excommunicatione primo et diueniri potest. ut in. c. si vere de sen. excom. et c. excommunicamus. de hereticis. fi. c. intelleximus de iudi. **N**am clericus ratione ordinis vel beneficii dicitur debitor ipsi creatori nostro qui est creditor quod probantur verba rex. c. nostri. ibi pensum. et debitum seruitutis sue. et obligationis qua astringitur deo persoluat. etc. et ex his patet quid in presenti questione sit tenendum. **3.**

Querit an excommunicatus suspensus vel depositus debeat vel possit publice has horas dicere. **R**espondetur quod priuatim et secreta debet ipsas persolvere ita quod a nemine audiatur primo tenetur dummodo. non facit hoc quasi videatur officium ecclesiam ut notatur per glo. fi. in. c. penult. xxxij. di. et tollitur hoc etiam in. c. si quis episcopus. xj.

quij Debet enim ad in stat. laici horas suas et orationes
dicere et sine dñs vobiscum. Sed loco illoz verborū di-
cat domine exaudi orationem meam sicut facere dicit laicus
q hoc optet ad dignitatem ordinis. qua dignitate per
excomunicacōem et inobedientiam se indignū facit et
desit esse mediator inter deum et hoies per ipsam inobe-
dientiam et quia ab ecclesia et eius omunionē abscisus
ut no. in d. ca. nostro et spe. ti. ij. S. iuxta x. qd si excō-
municatus celebrat. per are. et io. an. in nouella in. c. i. de
ser. et re. iudi. li. vj. in x. damnabiliter et per gen. in d.
ele. sed neqz clericus quando solus legit horas suas esto
q non sit excōmunicat. ar. c. hoc quoqz statutū de conse-
dia. Nam hec dictio dominus vobiscum denotat plurali-
tatem psonaz. et ideo admini debent ipsum profertem
ad esse due alie persone. eodem modo et de missa que non
debet celebrari nisi duobus. saltem presentibus qz plura-
lis locutio duoz numero saltem debet repleti ut no. in d.
c. hoc quoqz et in regulā iuris pluralis locutio et. li. vj.
Et ideo cum solus dicat officium loco illoz verborū dicat
domine exaudi orationes Cogita si bene dico et Et etiaz
ita seruari vidi et ego met. seruo hunc ordinem et Et sic
omnia officia possunt excōmunicatus et suspensus et eo-
modo quo supra dictum est legere preter missam. qz illam
nec publice nec priuate potest dicere ut no. in ca. ij. et c.
illud de celebr. mis. et per totum illum ti. Et habetur de
hac questione in summa hosti. q. lxxvj. et lxxvij. et lxxij.
et dixi quicquid supra in questioz que incipit quero de in
quibus liceat intrare choz. *lxviii*

Quero an liceat clerico in simul omnes horas dicere et
quando et an sit de concilio vel precepto. Respondendū ē
qz ubi alias sit ex rationabili causa occupat. qz sic ut pro-
batur per textum nostrum ibi dum dicit qz potest in simul
omnes horas dicere et postea ad opus rurale intendere.

unde si essent de precepto non daret concilium per hos
 patres qui hoc odiderunt q̄ possit insimul eas legere ar.
 c. super eo de usu. q̄ plus videtur facere qui ante tēpus
 debitum soluit. q̄ qui post. de plus pen. c. unico et io. an.
 videtur sentire q̄ sit de scilio et idem ala. et innocen. et
 zabarellē et p̄ eo p̄ opinioe si. q̄ ita ē de consuetudine ḡnali
 que est optima legū interpretis seruat ar. l. minime. ff.
 de le. n. c. cum dilectus de consuetu. Quia ipsi cardinales
 et magni prelati. et multi alij etiam inferiores simul oēs
 horas legunt vsq̄ ad sextam. aliquando vsq̄ ad nonam
 inclusiuē. et hoc ex eo faciunt. q̄ his expletis magna h̄nt
 expedire vel alias multe occupacōes possunt rationales
 supuenire et in talibus melius est preuenire q̄ preueniri
 et presertim quando hora est aprior ar. l. vj. ff. de verbo.
 signifi. Tamen dicunt innocen. et hostien. tutius fore ut
 p̄perentibus horis dicantur **Et io. an.** etiam hanc p̄tem
 videt amplecti ex eo q̄ recitat hystoriam de quodam here-
 mita qui quandoq̄ tardius quandoq̄ citius dicebat offi-
 tium suum. cui angelus deferebat p̄ cibo vnaq̄ acerbis
 q̄ndoḡ marcidis quandoq̄ bonas. Unde cum heremita
 quesuisset ab angelo huius diuersitatis causam. R̄ndit
 ipse sibi. se bonas deferre eidem quando p̄ueniebat horas
 Marcidas quando alijs occupacōibus non inuolutus
 tardius eas horas legebat. Ego vero credo q̄ b̄n fatiet
 clericus et consultius si debitis et p̄petibz horis pensum
 seruitutis suo domino persoluit. ad hoc. f. c. dolentes de
 cele. mis. vbi acriter redarguunt. **Si** qui debito tempore
 non surgunt ad orandum et pro hoc fatiūt no. in d. cle. i.
Si ergo occupatus esset iustis occupationibus tunc eas
 horas insimul legere poterit secus si non occurrant occu-
 pacōes iuste et opatur literalit̄ ex tex. nostro in principio
 et supra dixi. Nam a verbis ipsius tex. non est recedendū
 l. non aliter. ff. de lega. iij. c. et c. ad audiētiā de deci. n̄c

De ordine p̄mde

19

Quero ergo de quotidiana questione quod de scholaribus qui occupant studio litterarum an possint in simul horas suas persolvere. **R**espondeo. prima facie dicendum quod non. quia preterea boni et maxime regalis nullum malum est fatiens. **ar. c. non est putanda. r. q. r. c. non magno ne clerici. vel mo. ubi glo. v. di. amplissime de materia dicit. primo debet potius omnia mala pati. quam malo sentire. c. sacer. de his que vi. me. ve. cau. fi.** Cum ergo scholaris circa studium intendat propter modum tempore vel aliam ambitionem ergo ex hoc non debet horas in simul sed horas debitis legere pro salutacione. **A**duerte ad infra dicenda. Nam scia non potest sine studio acquiri. et ipsa est que multum necessaria existit pro vniuersali regimine totius orbis et bono ecclesie sancte dei qui vixit literatis tempore abundare querit ut fructum in ea auferat oportunum. **c. graue. de preben. r. c. cum ex eo de elec. li. vj. r. fi. ne cleri. vel mo. ubi per homines literatos dicitur fides catholica mure in expugnabili circumcingi. Et sic ex his liquet quod inherere studio litterarum sit opus meritorium. quod per hoc puenimus ad veram sapientiam de qua dicit scriptura. **Beatus vir qui inuenit sapientiam et affluit prudentia. Melior est acquisitio eius auri et argenti puri et purissimi. fructus eius et omnia que desiderantur huic non valeant operari. Et alibi dicitur quod pretio numerari operari non potest et homines nobilitat. ut. ff. de va. r. extra ordi. cog. l. i. S. est quidam et non per glo. in. c. de multa de preben. r. Alias fateor quod principale propositum studentis non debet esse circa lucrum. quod crimen auaritie irretit et nota. in. c. legimus xxxvj. di. et alibi scribitur. **Si vis appellari pius non debet esse auaritia irretitus. C. de nune. pa. con. libro. x. Vnde si suum propositum ad bene operandum verset principaliter non peccat. sed meretur in consequentiam vero potest sperare lucrum et honorem sicut dicimus de prespitero qui potest locare operaciones suas******

stud. p. d. e. ord. m. d.

hoc est ut principaliter celebret missas et alia officia et in
 consequentiam sperare lucrū et petere mercedem si indigeat
 ar. c. significatum de preben. Et sic scolaris potest hoc mō
 se habere ac deo utriusque reddere scilicet debitas laudes et deum
 alia honesta opera ut est studium facere quod ut unum propter
 aliud impediatur secundum tho. in quadam questione quod liberi
 sui et zabarellus idem sentit. Dicunt hosti. et io. an. q.

In c. de Salt

libenter viderent quod favore studij ecclesia statueret quod cleri-
 ci saltem in minoribus tamen beneficiati non curati bono
 zelo ad studium occupari tenentes vicarium excusarentur
 ab his honoribus canonicis dicendo officium beate virginis etc.
 et sic ex premissis vides quid sciendum est de questione
 Quero quia in textu fit mentio de missa an possit pre-
 sbiter missam celebrare matutino non expleto. Rūdetur
 quod non nisi ex magna necessitate ut puta si quis infirma-
 retur ad mortem et sacerdos non haberet hostiam conse-
 cratam et esset periculum in mora quod tunc posset missam cele-
 brare matutino officio non expleto secundum guil. in libello suo
sacramentali recitato per zabarellum. *Ma*

Et in hoc id est per se non
 velle quod est ad hoc

10 *Quia*

Quero quod in textu nostro fit mentio ibi in verbo iterum
 etc. et sic videtur sentire quod iam celebrauerat aliam missam
 eadem die an hoc sit verum. Respondet quod non regulariter
 quod ut inquit aug. Felix est qui valet unam missam in die
celebrare in c. te referen. de cele. mis. et quotidie celebrae
nec laudo nec vitupo dicit idem augusti. et in c. quotidie
de conse. di. 1. Verū tamen sunt quidam casus necessitatis
 quibus licitum est presbitero duas missas in die celebrare
 quos ponit glo. h. in c. consulisti. de cele. mis. ut puta ad
 ueniente casu infirmorum ut inquit tex. noster. vel cum aliquis
 moritur postea quod celebrauit. vel adest causa utilitatis vel
 honestatis ut si dicta missa superueniat aliqua magna per-
 sona que velit missam audire ar. c. nostri. et c. sequentibus.
 et in die natalis domini ut in d. ca. consulisti. alias sufficit

1

2

3

2

vnam missam in die celebrare vt in .d. capi te referente.
Attamen q̄ expresse non phibetur quando presbiter plu-
res possit celebrare ex eo q̄ dicit in .d. c. soluisti. ubi suffi-
tiat sacerdoti semel in die vnā missam celebrare solum-
modo r̄c̄. **D**icit glo. posita sup̄ v̄bo necessitatis in dicto
.c. consu. poterit plures celebrare videlicet vnā missam
de die & aliam p̄ defunctis. & quotiens celebrat totiens
corpus xpi & sanguinem sumat de ose. di. ij. sperimus.
Et attende q̄ si presbiter d̄ aliam missam celebrare non
debet sumere vinum quo digitos pfudit q̄ tūc sumendo
vinum pfusionis non possit aliam missam eodem die cele-
brare vt inquit rex. in .c. expte de cele. mis. **E**t ratio quia
non esset ieiunus. **E**t an qui non p̄ vinum bibere possit
pmoueri vide de hoc in .c. ipsi apostoli. ij. q. vj. **D**ic bre-
uiter q̄ non vt notat glo. magna circa medium sui in d.
.c. ipsi apostoli q̄ oportet ip̄m c̄municare & ideo d̄ vinū
bibere vt in .c. episcopus deo de ose. di. i. & in .c. peracta
de ose. di. ij. **E**go laudare q̄ omnino presbiter vbi neces-
sitas & casus supra nominati sunt precaueat sibi ne p̄les
in die missas celebret **N**ec ob. q̄ in .d. c. soluisti. expresse
non phibetur p̄mo expresse prohibetur dum dicit textus
& vtitur hoc verbo suffitiat quod est impatiuum inclu-
dens in se prohibicōem. quia quod precipit̄ imperatur &
quod impatur necesse est fieri. c. quod precipit̄. xiiij. que-
stione. i. **N**am casus necessitatis quibus p̄ plures missas
dicere exprimunt̄ in iure videlicet in dictis capitulis. i. ij.
& ca. soluisti. & ca. expte. & ca. te referente. **E**rgo vltra
illos casus videntur iura phibere. q̄a cum permittatur
illis casibus ergo in reliquis prohibetur ar. capi. nonne
de presump. q̄ si in vno concedit̄ in reliquo negat̄ dicit l.
cum ira legatum. ff. de condi. & demon. & l. cum lex. ff.
de le. & sic per osequens peccat q̄ ostra legem phibitūaz
facit ar. c. ij. de maio. & obediē. & etiam in textu est istud

verbum solummodo importans etiam secum prohibendum
ar. c. solite. de maio. et obedi. in verbo dumtaxat p. doct.

Cogita si bene dico in conscientia tua et quando celebras.
si celebras propter casum necessitatis vel cupiditatis quod deus
est desuper cuncta cognoscens et coram eius tribunali sta
re habebis in suo tremendo iudicio. c. i. de re. iudi. li. vi.

Ita dico propter nonnullos qui passim non veretur duas
massas in die celebrare non attendentes quod ubi necessitas
per alios sublevari potest non debent duas massas in die
celebrare ut nota. in di. c. consuluit. et in c. nostro et alijs
iuris supra allegatis. 18.

Quero ulterius an missa sit de horis canonicis. **R**e:
spondetur sicut in glo. super verbo fructum labiorum tuorum
in dicta cle. de celebratione missarum quod non sed bene est de
offitijs. et infertur quod appellatione officiorum continetur missa
et non sub appellatione horarum canonicarum. Patet quod
episcopi solum de honestate invitant ad massas dicendas
vel audiendas. c. si. de privi. li. vi. sed ad horas canonicas
tenentur non solum de honestate. sed etiam de necessitate.
Et ita tenent etiam quilibet. pau. et ste. stepha. ibidem factum
et dicitur cum glo. preallegata quod interdum distributiones in
ecclesijs statuuntur ita pro missa sicut pro alijs horis cano:
nicis ad hoc. c. de. unica de reli. et vene. sancto. et. Sed
vide quod si episcopi negligent missam dicere. tunc peccat et
puniri possunt si hoc ex contemptu agant ut se. et no. per
glo. et do. c. si quis aut leges. x. d. 19.

Quero pone quod beneficiarius non venit ad ecclesiam et
non vult stare in choro et interesse divinis officijs et si est
ibi dedignatur cantare aut os aperire cum alijs officiantibus
quasi existimet hoc esse ad dedecus et vituperium et
quodam elatione inflatus. quis promptus sit distributi:
ones et redditus beneficiorum nedum capere sed rapere et qui
potius interest divinis ut ipsas distributiones non pdae

et redditus quā pro officio . et quot sunt qui si non sentirent
distribucōes non ponerent pedem in ecclesiam . an talis
possit compelli ad officium una cum alijs . Respondetur
quod sic quia praesertim si diebus solennibus abfuerit quibus
maxime beneficiati a suis beneficijs abesse non debent .
primo tales absentes possunt triennio a communiōe suspēdi
ut in .c. si quis in clero . vij . q . i . et de offe . di . Si quis etiam
et d . tex . in d . c . si quis . quod clericus nō debet abesse ab eccle
sia per tres ebdomadas pro hoc fatiunt ea etiam que le
ge no . in rubro et nigro de cle . non residen . et .c . peruenit
de appella . Et dum sunt in ecclesia beneficiati debent eas
officiare videlicet cantando et legendo . et alia fatiando
cum alijs officiantibus et si nolunt premissa facere pote
runt ad hoc compelli ea ratione quia eo animo et intencōe
dantur redditus et distributiones ut operas suas presta
re debeant hoc est divina officia legere et cantare ar . capi
significatum de preben . et .c . dispendiosam de rescrip . li .
vi . Nam sic operando pensum seruitutis sue persoluit cle
ricus ut mandat textus noster in dicta clem . i . capitu
dolentes de cele . missay et si non velit ita facere et perseue
rauerit in sua inobedientia et pertinacōe ecclesia aut bene
ficiarium careat debito suo et officijs diuinis poterit priuari
ut in .c . predicto peruenit et .c . tue . et per totum de cle . nō
resi . Nam beneficium confertur eo animo ut in eo fiat resi
dentia et diuina officia propter que beneficium fundatum
et dotatum est celebrantur .c . relatum et .c . quia nonnulli
de cle . non resi . Et de hoc ultimo dictum est aliud supra
in questione que incipit Quero quod ad has horas teneant
¶ Quero quia de viris ecclesiasticis est dictum hucusque
sed quid de monialibus literatis an possit alta voce et so
lenniter diuina officia celebrare . Respondetur . omittis

etiam alibi dicitur

20

aliquorum opinionibus considerata consuetudine et tole-
 rancia vniuersalis ecclesie breuiter. et q. in benedictione
 dicuntur aliquem ordinem recipere q. sic. Nam aliq. ex eis
 dyaconisse appellantur et ordines accipiunt in benedictione
 ut in e. dyaconisse et ibi nota per glo. et archid. xxv. q.
 .i. Is tamen ordo et si non sit de septem ordinibus ecclesie.
 fm innocen. de quibus quidem septem ordinibus habet
 in c. presbiter. n. c. sequenti. xxix. di. Attamen talis stat.
 sufficit ad diuina officia dicenda. et quauis talis dyaco-
 nissa quam nos abbatissaz vocamus. legat etiam vel
 euangelium in matutino quod ex causa deuotionis et in
 consolationem fragilitatis sexus ab ecclesia dicitur. quia
 quidam dicunt q. in partibus prae talia dyaconissas no.
 habeamus. tamen non dicit dominus vobiscum. sed et
 loco domine exaudi orationem meam sicut faciunt laici.
 prout dixi in questione que incipit. Quero an excomuni-
 catus. Item nec euangelium legit in missa nec altare mini-
 strat ut in dictis iuribus in principio allegatis a de coha-
 cler. et muli. c. i. in fi. quauis a nonnullis male seruetur.
 et ideo male. *Dei vobiscum*

Quero sequetur q. dictum est supra de eo qui h. benefi-
 tium q. teneat dicere has horas. q. quid si q. h. ea pla. b. fi-
 tia an teneat horas istas canonicas pl. ies dice. Respon-
 q. p. ma. facie videt dicendum q. sic q. onus debet correspo-
 dere emolumento. xij. q. ij. caritatem et. vj. q. i. c. aduersi-
 tas Ille ergo qui duplex beneficium h. duplici onere gra-
 uari debz. et vtriusq. beneficii onus subire ar. c. cu. capella
 de priuile. et vbi capit quis emolumentum ibi seruiat. et
 si in vtroq. debet seruire articulo. no. in. c. significatum
 de preben. quia recipiendo beneficium primu. et secundu.
 et terciu. videtur se obligasse velle subire onera b. n. f. i. o. n. y.

Sed inter cetera onera q̄ habeat q̄libet beneficiū est q̄
dicat officium et p̄pterea dicitur dari beneficium. ca. h. de
rescrip. li. vii. et de ista obligacōe quomodo strahit vide
supra in questione que incipit quero primo quid sint. c. i.
Item q̄ legit q̄ non est ferendus q̄ lucrum amplectitur.
onus aut̄ subire recusat. l. vnica. S. p̄ sc̄do. C. d. cadu. tol.
Conueniens est iustum et equū ut postq̄ ex vtraq̄ habeat
solacōem et fructus p̄cipit et locum occupat et ea inten-
tione collata sunt sibi beneficia ut in eis et diuinis huius
c. relatum de cle. non reli. merito debet duplex onus sub-
ire si duo beneficia habeat videlicet horas canonicas plu-
ries dicendo pro vtroq̄ beneficio ut sic inueniat p̄iceps
passionum sicut est particeps solacōum. c. i. de sepul.
Solutio q̄uis predicta argum̄ta perstringant et videan-
tur concludere. **A**tamen in contrarium se habet consuetudo
generalis ecclesie q̄ papa cardinales et ceteri sciunt et pa-
tiant ergo p̄ lege videt̄ tenenda q̄ an bona sit et deo gra-
ta cogita. **E**t dicunt aliqui q̄ si confertur beneficium vni
aliud habenti q̄ pro eo q̄ sit talis collatio q̄ sapit dispen-
sationem ut possit esse pluralis in beneficijs cum q̄libet
beneficium residenciam requirat ut in. c. si gratiose de re-
scrip. li. vii. videt̄ dispensari in q̄ndam consequentiam ut t̄n
semel horas dicat. **S**ed istoz rō non placet mihi. q̄a licet
etiam vel papa patiat̄ non t̄n dicatur dispensatum. ar. c.
cum iam dudum de preben. in fi. et ibi bona glo. et no. iij.
di. c. omnis. **P**osset eoz ratio habere locum vbi beneficia
essent tenuissima quia tunc quis potest esse pluralis ex di-
spensacōe q̄ adest n̄citas vel utilitas. c. exposuisti de pre-
ben. et c. vnio. x. q. iij. **N**am videt̄ esse satis inhonestum
ut postq̄ quis habet in beneficijs sufficientiā vite iuxta
c. de monachis de preben. non debeat vltra plus appetere
et pluralis esse in beneficijs q̄ a iure repbat̄. c. cum iam
dudū de preben. et c. cum ecclesiastice de excep. et ca. q̄a

nonnulli de cle. non resi. iura sunt vulgaria et considera q̄
 quicquid sup̄ est ultra victū et vestitum ipsi clerico totū
 est paupum et non suum. ca. quoniam. xvj. q. i. et archid.
 in. c. p̄ti de offi. ordi. et ibi glo. que notat quibus ca. lib̄
 et clericus facit fructus suos. et an de eis possit testari et
 ibi tenet q̄ clericus simpliciter beneficiat⁹ poterit testari
 sed secus si habeat beneficium administracōis huic an-
 nexum ut puta curam animarū ad hoc f. c. relatū de testa.
 la. ij. p̄terea iam non esset ferendus vnus qui ab vxore
 dotez recepisset et onera matrimonij subire recusaret etiā
 si dos esset tenuis. c. horrendus. xxxij. q. v. et xxxij. q. viij
 et si non habeat ad sufficientiaz dz ex honesto artificio
 victum sibi querere ut le. et no. in. c. clericis victum. xxi.
 di. **S**ed ponat q̄ quis multas vxores posset accipere. et
 ab oībus dotem recipet vel alias esset pluribus obligat⁹
 nōne deberet oībus alimta ministrare et oīm illarū m̄iez
 onus subire et oībus satisfacere **C**erte sic ar. predictorum
 iuriū. hoc namq̄ dicitur ratio naturalis de q̄ in regula q̄ sen-
 tit omodū sentiat et onus de re. iuris li. vj. cū suis vxore
 ita et in casu n̄o dēmus dicere ut postq̄ plures vxores. et
 ecclesias et beneficia hz. et dotem ab oībus ipsis ecclesijs
 vel beneficijs. et redditus et emolumenta percipit et p̄ plu-
 ribus est obligatus ab oībus in diuinis deſuire tenetur
 et satisfacē et p̄ hoc sunt no. in. c. predicto clericis victū
 xxi. di. et vide que dixi supra in questione q̄ incipit quero
 quid sit clericus **I**nsuper pone q̄ tu esses obligatus diuer-
 sis creditoribus puta vni in decem et alteri in alijs decez
 et alteri etiam in decem c̄c. **N**am soluendo vni sua decez
 non propterea ab alijs creditoribus vnica predicta solu-
 tione facta vni ex creditoribus predictis de decem eris li-
 beratus. quia non sunt debendi aliorum creditorū
 ut melius intelligat. **S**ed quilibet de per se et separatim
 est creditor. **E**t quilibet debet habere sua decem per se.

in eod. pag. testari

ita et in casu nostro quolibet beneficium dicitur velut credito
 a clerico pensum suum et debitum recipere ut sentit textus
 ibi pensum etc. et f. c. ea. re. de iureiu. c. ff. de constitucio
 pecu. l. si vero mihi. et ff. de solu. l. vero procuratori. §. i.
Nam tot sunt obligaciones quot res. et ideo esse tot debet
 soluciones in scire. ff. de ver. obli. **A**tamen ut dixi strarui
 servatur ut ita repio decisum per thomaz in quodlibeto
 suo fm qd zabarellus ipm recitat dicentes qd sufficit clerico
 plura beneficia haberi qd suu offitium semel dicat et ita de
 facto huius ut dixi **N**escio tñ si in alio seculo repia ita ser
 uari et decidi etc. cogita in conscientia tua si bene dico.
Quero propter supius dicta **Q**uid si in duabus ecclesijs
 in quibus quis est beneficiatus sunt diuersa officina cum eadem
 officium debeat dicere. **R**espon. fm thomam quem recitat
 zabarellus in hoc. c. nostro. in omento seu repeticioe qua
 sup eo facit ipse zabarellus fuit vnus bonus ho magnus
 canonicus multa scripsit in iure canonico et tandem esse
 eius est cardinalis florentinus nuncupatus propter magnas
 virtutes suas et scientiam. **A**ttestari possunt qui eum vi
 derunt et audierunt et presertim in concilio constantien. et
 sua scripta etiam attestantur vocabatur franciscus de zabare
 llus. **D**icunt ergo tho. et zabarellus qd dicit officium illud ecclesie
 in qua habet maiorem gradum et dignitatem ut puta in vna
 ecclesia est ipso vel archipre. in alia vero simplex canonicus
 quous prebenda canonicalis sit pignior. **E**go vero in hac
 questione puta aliter dicend. sic distinguendo. aut in nullo
 beneficio residet. et tunc procedat opi. tho. et zaba. a residet
 in maiori beneficio quous sit minoris redditus et tunc dicitur sequi
 mores et ritum illius ecclesie in qua residet ut recordet se cum alijs
 officiantibus in ipsa ecclesia ar. cle. fi. de cele. mis. vbi dicit qd
 clerici se debeant conformare in officio cum his cum quibus
 morant. ita et eodem modo dico si in minori resideat beneficio
 ad hoc etiam ut scandalum euitet. c. nihil de presup. et maxie

zabarellus

quia scādalum euitandū est in diuinis offitijs vt pbat
in .c. si .xij. di. & .xj. di. in his. **¶** ad partem velut of-
fitium alterius ecclesie in qua nō residet dicere hoc potest
& laudo talem viz. quia tunc vtriq; beneficio in offitijs
satisfacit. **¶** Sed quis est hic homo pfecto mirabilia faciet
in vita sua & nescio si similis illi sit inuentus.

¶ Queritur an clericus non deuote horas suas legens
vel aliquid omittens vt puta. si incopando vel verba non
pferendo recte peccet. & si sic. an venialiter vel mortalit
Respondetur s̄m innocen. & nonnullos doc. alios & per
zaba in .c. nostro & larius in .c. dolentes de cele. mis. & in
d. de .re. ti. q̄ qui ex pposito voluntarie vel malitiose nō
deuote horas dicit. vel aliquid ex eis omittit. vel ad hoc
opam dat. puta immiscendo fabulas & in eis se ponēdo
ille peccat mortaliter q̄ opus dei minus accurate. minus
legittime facit. & ideo pro non dicto & pro non facto ha-
berur. c. qui ex timore de re. iuris. **¶** Si vero est negligētia
leuis que non venit ex pposito. sed ppter voluntatez ad
cogitandum de aliquo bono spiriuali vel tempali. v̄l q̄
nimis fatigatus longa lectione vel deuidet somno & tal
peccat venialit̄ ar. c. qualis & ca. qui in aliud. .xxv. di. Et
est ratio q̄ vt scribit p bern. **¶** Cor hoīs est mobilis omni
re mobili. & non est adeo fortis hō q̄ tales cogitacōnes
possit euitare. **¶** Et iō cum accedit ad orandū accedet ea bo-
na intentōe & prestacōe mentali vt talis eīd̄ intentio sit sp̄
velle deuote orare. q̄uis aliqd̄ aliud otingat cogitare.
qm̄ & si in prosecucōe mens ad alia rapiat nihilominus
semper in prima intentione censēbitur perseuerare ar. cor.
que nota. in .ca. maiores de bap. **¶** Nisi esset tāta vagatio
aut digressio q̄ omnis eius intentio peat **¶** Et tunc habz
locum q̄ scribit ciprianus in libro de oratione dñica.
¶ Quomō postulas a deo te exaudiri cuz teipm nō exau-
dias **¶** Et alibi populus hic labijs me honorat. cor aut̄ eīd̄

*Malicia & finis
de cogit. di. 2. ad 2. b*

longe est a me Mathe. x. c. et no. per pau. guil. gen. ste.
et pmo. premillis in d. cle. r. **D**icunt quoque ipsi docto. qd
quando fatigatus est nimium longa lectione. qd tunc p̄
causa recreationis ecclesiam exire. h̄ caueat ne nimium fre
quenter nec sit longa mora in exitu. h̄ cito redeat ad offi
tium. et illud studeat deuote pagere. et tales cogitacōes
distrahentes a se remouere q̄uis pluries relabatur. quia
dicitur qd primi motus non sunt in potestate hominis.
quia oportet esse fortes et bene vigilantes. cum dyabolus
semp querat suis astutis sanctum p̄positum et opus diui
num p̄turbare. sicut legim⁹ de monacho qui p̄ dyabolū
ab officio distrahebat **E**t beatus benedictus vidit demo
nem in quadam carta cogitacōes monachi scribentem et
dum non plus esset de carta demon eam posuit ad dētes
vt eam dilataret sicut fatiunt cerdones de corio et ecce dū
nimium traheret carta fracta cedit de capite ad murū et
seipm percussit quez sanctus vidēs subrisit. et deinde am
monuit monachū vt cor suum poneret iugiter ad officium
et ad deum et ita factum est et monachus liberatus fuit.
c. Debet enim quis qd clericus horas suas nō cū sincopa
vel cursim aut festinatē h̄stiatim alias tractim et pausa
timq̄ presertim in medio cuiuslibet versiculi psalmorū
debitam faciendo inter solenne et feriale officium d̄ram
reuerenter persolvere vt in dictis iuribus et late legitur
in decre. facto in concilio basilienli posito sub rubri. de cul
tu diuino. **Q**uod quidam decretum velut sanctissimū d̄z
apud clericos esse vt sciant eius tenores. et cum qua graui
tate et modestia atq̄ sc̄rimonia debeat has horas ploluē.
Quero quid si clericus recedat ante finem officij. an
debeat habere distribucōes quotidianas. **R**nde. qd non
si nō sublit causa exeūdi aut aliq̄ impedimētum de quo
d̄z credi verbo suo qd agitur de anima et sc̄ientia ipsius
et hoc consistit in solo animo ipsi. qd forte fatigatus longa

qui dicit p̄dit page 46

tatione erit causa recreacōis vt supra in p̄xima p̄cedēti
 questione dictum est. et an hoc sit verum nō potest bene
 p̄bari ad hoc s̄. c. significasti de homici. et ca. vt circa de
 elec. li. vj. in glo. penult. et melius in S. alie iusti. de acti.
 de hoc glo. super x. si est ita in d. c. significasti. **P**otest
 tamen etiam impedimētum extrinsecū esse probabile. **S**z
 ego vidi statuta in ecclesijs quibusdam. vbi solum v̄bo
 canonici asserētis impedimētum creditur cū. **D**eberet cleri-
 cus vsq; ad finem officij ex debito perseverare. aliter non
 dicitur debitum p̄soluisse ar. c. pudenda. xiiij. q. i. qz scribitur
 qz qui vsq; ad finem p̄seuerauerit hic saluz erit. **E**t
 exemplo oparij qui vsq; ad finem in vinea dñi. in ecclia
 et in officio laborauit mercedem opletam habuit. **E**t nō
 notanter dicit rex. nollet pensum huiusmodi sue persoluat
 qd̄ verbū nota. qz ista p̄positio p̄adiuncta verbo denotat
 otiuitatem et p̄seuerantiam t̄pis videlicet a principio
 vsq; ad medium et finem et no. in. c. si constiterit de actu.
 ibi in verbo p̄notauit cū. et habetur p̄ archid. in. c. cum
 otumata de hereti. li. vj. sup. x. p̄ annū. et ff. de v̄boz
 signifi. li. vj. bona. S. p̄notare et sic merito recedēs absq;
 iusta causa carere debet distribucōibus quotidianis vt
 inqt glo. sup. x. exeundo in d. cle. i. de cele. missa. et idem
 sentit guil et steph. allegauit. c. vnicū de cle. nō resi. et c.
 i. de iudi. cū ibi nota in simili. **E**t gen. dicit qz non va-
 let statutū qz interessens vni hore habeat integras distri-
 bucōes si in alijs absens sit. **E**t ho. dicit qz illud statutū
 venit ad diminuōz cultus diuini. p̄mo videmus qz laici
 ex p̄cepto ecclesie maxime dñicis diebus dñt vsq; ad finē
 missa stare in ecclesia de conse. di. i. missas et ca. sequenti.
Ergo foris dicam de clericis qz ex debito et ex p̄cepto te-
 nentur ad horas et ad diuinū officium persoluendum vt
 dictū est in questioe p̄cedēti. **S**z vbi alias nō essent vel
 non darent in ecclesia distribucōes. tūc debēt arbitrio iu-

dicis puniri et compelli ut persisteret. ut in dicta questione
dixi. et in questione sequenti etiam dicitur aliquid. 27
¶ Quæro ulterius quid si aliquis versum psalmi vel ipsi
psalmum omittit. An debeat a capite incipere. Respondeo quod
non sicut Innocentius et Hostiensis. et Jo. an. d. ca. dolentes. de
cele. mis. ne forte scandalum in choro faciat. a quo preca-
uendum est ut inquit Gregorius. et in ca. nihil. de prescrip-
ti hoc quoniam ex leui causa seu negligētia pcederet. Attamen
venialiter peccat et tanquam de veniali penitere debet. dicunt
ipsi doctores. Et potest esse ratio. quod primi motus non sunt in
potestate hominis. ¶ Item quod nil est mobilius quam cor hominis
ut plene dictum est supra in questione. que incipit. quæro
an clericus non deuote horas legens. et Secus si affecta-
ta esset negligētia. quod tunc mortaliter peccaret. ut in d. q.
habetur. et debet ad partem postea officio expleto quod omisi-
sum est recuperare ac eodem modo si magnam partem psal-
morum vel lectionum aut laudes omisisset. Ita soluit Io. an.
¶ Sed huic dicto obstare videtur dictum Jeremie prophete
dicentis. xliij. c. quod est maledictus homo qui facit opus dei
negligenter. Item et illud quod supra dictum est in e. q. quod quis
potest appellari ad dicendum horas. primo et per censuram eccle-
siasticam que non fertur nisi per mortali peccato. c. nemo. xj.
q. ij. et sic videtur esse sub precepto. et ideo necesse est ut obe-
diatur. c. quod precipit. xiiij. q. i. et si. d. cle. i. de cele. misse
ibi in verbo in puritate conscientie animique deuotione. quod
ergo poterit esse deuotio. ubi adest negligētia. et in locum
deuotionis intrat. negligētia videtur esse in peccato mortali
quia non facit clericus id quod precipit lex. et sic est contra
opinionem doctorum. ¶ Pro solutione predictorum dico. quod illa
strava intelligi debent de accurata et desidiosa negligētia.
non autem de leui. que prouenit ex nimia occupatione
officii sui. fatigatione spiritus aut ex nimio somno. quod tunc
venialiter et non mortaliter peccat. ita dicunt ipsi doctores. in d. c.

dolentes & in d. cle. i. q. cle. ppetuo debet menti h're clerici
 & eius sepi' tenorem legere vna cum d. c. dolentes & de-
 creto basilien. posito sub rubrica de diuino cultu. vide ad
 premissa dicta. q. que incipit quero. an clerici non deuote
 ac. Et ideo q' non peccat mortaliter facit tex. in d. c. dolē-
 tes. ibi dum dicit inq'tum deus dederit. ac. quasi dicat &
 durum est ponere hoc sub p'cepto. s' relinquit gratia dei.
 q' etiam non debz inijcere laqueum alicui a graui onere
 aliq' per suam constitucōem aggrauare prebitim in his que
 s'm naturam impossibilia existunt. q' primi motus ac. &
 q' cor hominis ac. vt in d. q. Et ideo debent intelligi non
 de leui. s' de affectata negligentia. que est ad p'ccm morte
 Item etiam q' tex loquitur de omissione horaz. que est ad
 p'ccm mortale. vt in d. iuribus. Non autem de omissione
 versiculi vel psalmi. Et ideo ad hoc non debent fieri ex-
 tensio. ar. l. h. minor. ff. de ver. ob. & c. susceptum de re-
 scrip. & est omunis opinio.

Quero si clericus dum est in officio non intelligit que
 legit an peccat. Respondeo s'm innocen. q' non in. d. c. do-
 lentes. Ego in hoc distingo taliter. aut ipse clericus duz
 horas suas legit sol' cū alijs & duz audire etiā deat alios
 legentes dat opam ita q' non intelligit. q' mens ex affec-
 tata negligentia & longa vagacōe totalit' vagat a bono
 proposito. & tunc peccat mortalit'. q' dicit tex. cle. i. sepe alle-
 gate. q' in puritate oscie animiq' deuotione dz officiu' p-
 soluē. aut hoc p'cedit ex leui negligentia. & tunc tanquā
 de veniali penitere debet. c. qlis. xxv. di. & huic recordat
 ea que plene dixi supra in q. pxi. p'cedenti. aut hoc p'ue-
 nit ex ignorantia & imbecillitate intellect' vt quia non ē
 literatus multum. & tunc p'cedat opi. innocē. hoc modo
 declarata. & intellige q' non peccat. dum mō scire studeat
 & habeat cor suum ad deum & deuote legat & psallat s'm
 gratiam sibi a deo datam pro hoc f. dictum augusti in. c.

sedulo. xxxviij. di. **I**tem dico et de lapicis. qui dum in-
 ter sunt divinis officijs non intelligunt q̄ ibi cantant vel
 leguntur. licet audiant ip̄os clericos cantantes psallentes
 et legentes. Nam ut no. per ip̄m inno. in d. c. dolentes.
 et tangi. etiam p̄ modernos doctores in. d. cle. i. debent ip̄i
 lapici esse sub silēio et orare deum ut officium qđ celebra-
 tur sibi et alijs p̄sit. et devote in eāia stare. ar. no. in. c. pri-
 mo. de vita et honestate clericorū c̄.

Quero ulterius ut me clariorē faciam p̄ eo qđ dixi qđ si
 non multū literatus clericus non peccat c̄. an p̄pter im-
 piriā seu ignorantiam sit deponendū. Respon. s̄m aug.
 in libro de cathezisandis rudibus recitatum p̄ gratianū
 in d̄creto in. c. sedulo. xxxviij. di. ubi dicit qđ scolastici nō
 debent stemnere humilitate imbutos xp̄iana quos cog-
 nouerunt magis morum vitia q̄ verborum ampli⁹ deuī-
 tare. Et post pauca infert hec verba in tex. Ita enim non
 irādebunt si aliquos antistites et ministros ecclesie forte
 aiaduenterit vel cum barbaris et soleocismis deum in-
 uocare. vel eadem verba q̄ p̄nuntiant non intelligē p̄ter-
 bare qđ distinguere. i. non p̄sentatim legere et anxiatim p̄
 ea sequit̄ in textu non q̄a ista minime corrigenda sint q̄i
 dicat. p̄mo sunt corrigenda et opandū ut addiscāt. et hoc
 illa ratione ut sentit̄ ibi tex. cum glo. quia magis consi-
 deranda est sententia et mens quam verba et huic d̄cor-
 dat. c. marchion. i. q. i. et. c. ex literis de spon corde cū casto-
 mentē et vigili. s̄m gratiani sibi a deo datam debz deo
 s̄uire. ut in p̄cedente questione dixi. quia de⁹ non tantū
 opus aut vocem. sed affectum considerat. Nam affectus
 facit ut vox a deo exaudiatur. et op⁹ sit remunerabile ut
 in no. in. d. c. sedulo. Et quamuis sit opus bonū et affect⁹
 prauus. nullum inde debetur premiū. ar. eorum q̄ no.
 in. c. non mediocriter. de ose. di. v. Et est textus. iero. re-
 citatus p̄ gratianū in decreto ubi inquit. qđ non tm̄ ore

sed corde deo adorandus est. quia melior est quicquid psalmo-
 rum decantatio cum cordis puritate ac seruitate et spiri-
 tuali hilaritate quantoque psalterii modulatio cum anxi-
 erate cordis atque tristitia. quia deus non flectit dulcedine
 verborum. ut homo sic. Et ideo ex premissis videtur. quod
 quamuis clericus sit imperitus aut ignarus non tamen
 est deponendus. ut notat clare glo. ij. in d. c. sedulo. h. tñ
 sedulo ita agendum est. ut studeant scire melius. nec eos
 debet pudere addiscere. **Carbone dicente** Instrue precep-
 tis animū ne discere cesses. Nam sine doctrina vira est quæ
 mortis p̄mago. **Et Seneca inquit**. nulla etas sera est ad ad-
 discendum. Et alibi quod optima norma viuendi est cupidi-
 tas addiscendi. Et intellige sane dum dico propter impe-
 ritiam quis non est deponendus nisi imperitia seu igno-
 rantia esset intolerabilis. quia tunc secus esset. ut in. c. fi-
 nali de etate et qualitate. **Declaro** apertius predicta et ma-
 teriam. sicut quod mihi videtur. Nam aliquando quis non
 est peritus ad unum beneficium. ut puta habens curam
 animarum. et quamuis veniat ab illo deponendus non
 redditur. Et sic iterum tamen deponendus non est talis
 mendum. ut a quocumque beneficio venit deponendus
 Et ideo de tali beneficio quo dignus sit erit sibi provide-
 dum ea ratione ne cogatur in opprobrium cleri mendica-
 re. ut no. in. c. ij. de prebendis. sed ubi omnino est impit-
 literarum et insufficientis ad quocumque beneficium adhuc di-
 co tale esse providendum illa ratione ne cogat mendica-
 re. Et debet per eum qui ordinavit ipsum sustentari in odium
 sui. quia promouit indignum. et ad hereditatem elegit. que
 omnibus literatis et idoneis patens est ita amplissima est
 nisi iste taliter promouit de sua vel etiam paterna heredi-
 tate possit se sustentare ar. eoz q. le. et no. in. c. Eps si aliq-
 et c. cum scdm de prebendis. et tunc veniat de facultatibus
 suis. et addiscere querat. p̄mo compellatur. h. beneficiari

v. ff. q. 2. l. 1. §. 1. de iur. iudic.
 mand. ut deponj

debet & postea cantare digne poterit illud ps. Dominus
pars hereditatis mee & calicis mei tu es qui restitues hereditatem
meam mihi. habentur hec verba in d. c. cū fm
apl'm atq; illud etiam dicere Porrio mea est dominus in
terra uiuentium. De hoc uide questionem que incipit. q
ro an pro eo rē.

Quero quid si clericus dimittat horas canonicas dicē
pro eo quia non habet breuiarium. an si dixerit alias ho:
ras. uidelicet crucis. trinitatis. spiritus sancti. beate vir:
ginis. uel orationem dominicam. uel pater n̄r. uel alias
oratiunculas possit recompensare. & sic excusatus **R**e:
sponderit fm **Rapmundū** q sic. & tunc non peccat mor:
taliter **E**go uero aliter in hac materia puto distinguē:
dum & dicendum aut loquimur de eo qui potest sibi pro:
uidere de libro pro offitio dicendo. ut puta qui potens ē
ad emendum breuiarium uel ad faciendum sibi scribi uel
quia est in loco ubi est ecclesia habens libros p̄ horis di:
cendis & non prouidet & tunc in culpa est & peccat morta:
liter. quia non satisfacit obligationi ad quam astrictus est
nec p̄ satisfaciendo diligentiam adhibet unde non est li:
beratus. ar. no. in l. quod te. ff. si. cer. peta. Quid aliud
est de tali dicendus nisi quia tanq; desidiosus & morosus
uenit damnandus p̄ hoc f. regula mora sua cuiuslibet ē no:
riua de re. iu. li. vi. Nec admittit si uelit illam excusacōz
facere. q̄ loco horarum dicit in recompensam alias orati:
ones. q̄ aliud p̄ alio inuito creditore solui non potest p̄:
bitum ubi facultas soluendi adest. ut scribit paulus iuris
consultus in li. ij. ff. si. cer. pe. postq; enim p̄ obligacōem
contractam in susceptione ordinis uel beneficij obligat
ad ipas horas extat. de qua obligatione dixi sup̄ in que:
stione que incipit quere primo. & ex quo capite dum dat
ista obligatio ibi uide & in. q. alia eam seq̄te. Igitur ipas
horas p̄soluat. q̄ hoc dat ipa obligatio & forma constitus:
tionis ecclesie. & ideo in forma solutio iparum horarum

In quo deliquit. Credo q̄ bene faciet & consulat confessorē
peritum. q̄ bonarum mentium est ibi timere culpam ubi
culpa non est. c. ij. de obhva. ieiū. Et si necessitas v̄puta
infirmittatis allegat̄ videat bene qualis fuit illa n̄citas
omittendi horas confessor. q̄ ip̄e deus non debet esse dete
rioris conditionis quam homo creditor. cui ip̄e homo tā
quam eius creatura h̄uere tenetur. & debitum suum sup
iudicia iustificationis sue psoluere. vt dicit̄ textus noster
in fine sui. ¶ **I**sta dixi p̄pter nonnullos qui non verentur
prelaturas & beneficia retinere. & p̄pter quemcūq; casum
etiam leuem omittunt officium. ad quod obligant̄ tacōe
beneficij. vt in .d. c. h. de rescrip. li. vi. aut modicam infir
mitatem continuam aut interpollatam. & extra hos. f. l.
v. ff. de re. iud. quia talis non excusatur ab officio. vt in
quit ho. non aduertentes q̄ hoc sit de precepto & ex he
reditate xp̄i viuant. vt in .c. cū h̄m apl̄m de p̄ben. & hono
rem & oimodam reuēntiā ab hoibz allequat̄ p̄t̄ & digni
tate. vt no. in .c. de multa & p̄ totū de p̄ben. adig. Et idō
p̄ tot & tantis bonis non d̄ret clericū horas etiam ex q̄li
cūq; n̄citate tedē repetē. q̄ p̄pera esset q̄ sic in carceribz
non p̄dēt fruāz b̄nificij suoz. & si illos p̄didisset sibi cō
petit ad. ad recupandū. q̄ p̄uilegiū spoliati latissimum
est vt in toto ti. de cā p̄t̄ & p̄t̄ & in toto ti. de rest. spo. in
dec. & in vi. mō sicut post fruāz recupare & eos perē. q̄re
non ita dz officij omissū etiā in casu n̄cittatis vt sup̄ psol
uere. Nā p̄t̄q; sentit omodū. s̄riat etiā onz Et p̄ hoc faci
unt ea que notant̄ in reg. que sentit onus. c. de reg. iu.
li. vi. Et vide q̄ dixi sup̄ in .q. q̄ incipit. q̄to cōsēget ubi
plene. ¶ **S**unt nonnulli q̄ letant̄ sibi potē emere libros
legales vel iuris canonici aut equos vestes & splendidos
alios ornatus q̄ vnū breuiariū. p̄mo & si illō h̄nt dedig
nant ad manus recipe. vel qd̄ veriū est q̄nq; v̄cundant̄
si videant̄ cum ip̄o p̄ scāiam vel viam aut in domo & pul
criora sunt ornāta aut lectisternia. selle equorū eomm.
& coopture. q̄ cooptura librorū aut breuiarij pro officio

diuino qđ qñtum sit abominabile. vide qđ dicit stephanz.
 papa in .c. vestimenta ecclesie de con. di. i. et in d. cle. v. S.
 in multis. Sunt etiam aliqui dicentes qđ ex quo nāitas
 non subest legi et lex non sit imposta infirmis. Ideo vi-
 detur qđ clericus non teneatur reperere officium omissuz
 p ea que habent in .v. c. ij. de obser. icu. nec fructus etiaz
 restituere vt quidā dicunt. Sed calō. dicit qđ videt veriz
 sibi quod teneat. qđ intellige sane ppter supius dicta. ni-
 si infirmitas esset ita grauis qđ eo tpe quo diceret officiu
 deberet imminere piculum et subesse tunc bene succederet
 illa doctrina. qđ lex non sit infirmis posita cā. de hac dicit
 tangi per Raymundū in summa de apposta. in fi. ¶ S;
 cogita vtrum excusatio sit acceptabilis deo et in foro aie
 Nam multa possem sup hoc adducere. sed nolo esse plix?
 et sic p predicta videt quantum in me est expedita qstio.

¶ Quero an obligatus ad has horas canonicas teneat
etiam horas et officium beate virginis dicere et vigilias
mortuorum. Respondet qđ non. et hoc pbatur ex tex. n.
 in q nulla sit mentio de officio virginis. vel vigilias mor-
 tuoz. ergo ad eas non teneat. qđ cāz omissz p omissio hñd?
 est. c. suscep. de rescri. li. vi. et l. omodissime. ff. de libe. et
 postu. et si aliq hñt in deuocōe has horas vel vigilias dicē
 hoc bñ possunt. s; eoz deuotio nō dz alios aggrauare. s; m
 gul. pau. et inno. in .d. cle. v. Fatent tñ qđ qs non teneat
 ad eas iure scripto. nihilomin? pñt tenē de osuerudie vel
 statuto aut alia institucōe regule s; m qđ monachi et reli-
 giosi hñt ex suis institucōibz. Vñ si huiusmodi ipiz ecclesie
 osueuerit omunit horas istas virginis marie et vigilias
 mortuoz dicē. tunc ad eas tenent. qđ bñficiari sunt in illa
 ecclia ar. a fili. c. ex pre de cenli. Et rō est qđ qliber dz se ofor-
 maē in moribz consortioz officiantiu nec dz se ab eis retra-
 here. qđ scribit qđ turpis est ps qđ suo toto non ouenit. vt
 in .c. que s; mores. vtj. di. et de spō. duo. c. fi. et alibi legi-
 tur. qđ qcunq; se non oformat moribus aliorum. talis est.

omnes s; scripturas

28

superstitiosus et inpatet. ut dicit aug. in li. de doctrina xpi
ana. et in .c. .xlj. di. Idem ratione obligationis con-
tracte in receptione beneficii. de qua materia dixi supra in
.q. que incipit quero quid si clericus

29

Quero adhuc per maiori declaracione premissorum an omit-
tens officium beate virginis. vel vigiliis mortuorum dicere
peccet et puniri possit. Respondetur quod sic secundum Guil. et sequaces
eius in d. cle. et ita eque puniuntur sicut omittens alias horas
canonicas et non in .c. .i. xi. d. per glo. quod transgressor consue-
tudinum. sicut transgressor legis vel canonis venit puniendus
xi. d. in his. et .c. cum consuetudinis de consue. Dicit tamen Guil.
vex fore de officiantibus et residentibus in ipsa ecclesia. sed
in illis qui iuxta de causa. ut puta studiorum vel alia absen-
tes sunt. et idem Steph. **E**go vero puto aliter dicendum
et distinguendum in hoc articulo sic auctoritate beate virginis
vel vigiliis mortuorum dicuntur ordinarie ex statuto vel ex con-
suetudine que in hoc summe est laudanda. quod per eas augetur
cultus diuinus. et tunc dico quod etiam absentes tenentur ad
eas ex quo de iure et per obligationem contractam per eos. ut
supradixi in xxi. precedenti. quod se obligarunt quod videtur accep-
tabile beneficium cum suo onere. ar. c. signi. de preben. et
ideo secundum naturam eius et consuetudinem eorum sunt debet
et pro hoc optime. f. quod le. et non in .c. de his. et .c. h. xij.
di. Nam talis mos per lege seruandus est dicit textus in .c. i.
his. vi. di. et vide supra in questione que incipit. quod pro
superius dicta quod si in duabus ecclesiis et si vero extra ordinarie
dicuntur in ecclesia propter aliquam causam emergentem. ut puta ad
petitionem alicuius persone. que forte distributiones aliquas dari
ex hoc voluit. et tunc qui est absens non tenetur ad eas nisi
quicquid ex his distributionibus percipiet. quia nullum onus
sentit. adeo nullum modum percipere debet regula in. est
de re. in. li. vi. et ar. non in .c. vni. de cle. non re. li. vi. cum
materia sua hanc distinctionem reperio tactam quibus non ita
clare per Jaba. recitantes thom. in quolibeto suo de suffragiis

mortuorū. & etiam p̄fati doc. vident̄ idem sentire sed sub
nube. & q̄d dixi de illis horis. idem dicas de illis denorio
ribus que h̄nt dici ex statuto vel consuetudine ec̄cie vel ex
institutione alicuius religionis.

¶ Quero in q̄ loco sint dicende hore canonice. R̄ndeo
q̄ in ec̄cia in q̄ est b̄n̄ficiat̄ ar. c. vni. p. q. iij. alle. ego me
liorem tex. c. dolen. de ce. mi. c. h. xij. di. 62. c. q̄d in re d̄
pe. & re. 62. f. c. alma. mat̄ d̄ sen. ex. li. vi. v̄ tpe interditi
dēt̄ uenire clerici in ec̄cia p̄ honis dicendis. vide etiam
bonum tex. in d. cle. i. de cele. mis. ibi tarde ad chorū uo
niendo seu ec̄ciam ip̄am c̄. ergo ibi est cas̄. q̄ in ecclesia
hore sunt dicende. ut p̄bat̄ etiam ex iuribus preallegatis
& f. p̄ hoc decretum basil. de cultu diuino. Si iter etiam
dicit̄ de clericis q̄ sunt absentes ab ec̄cis in quibus sunt
intitulati. q̄ pot̄t̄ orare debent in ecclesijs q̄ alibi. Si i
modo dico de laicis q̄ ad h̄ ec̄cie sunt inuēte & deputate
ut in iuribus p̄al. & de ole. di. i. q̄si p̄ totū. & in. c. de cet.
de immu. eccle. li. vi. & ar. c. i. de purga. post p̄u. & no.
in di. cle. i. possunt t̄n̄ clerici ex causa rationabili. puta p̄
administratione rerum ecclesie vel alia causa absētes ab
ecclesia extra ecclesiam suam officium p̄soluere sine equi
tando vel stando sen in via. ut no. in d. cle. a. Et rano. q̄
sicut ministerium p̄ absentes p̄dest in ecclesia residūtibz
ita & ministerium eoz qui in ec̄cia sunt officiantes p̄dest
eis q̄ sunt extra ec̄ciam p̄ utilitate ec̄cie. Tales enim re
sidentes reputant̄. c. ex p̄te de clericis non re. 62. c. cum nō
deceat de elec. cum materia sua li. vi. Sed videat qui ta
liter absens est. ut negotia sollicit̄ & fideliter sollicitet &
exerceat. & q̄citiq̄ pot̄est ad ecclesiam reuertat̄. c.

¶ Quero cum q̄s est in choro alijs ibidem horas legen
tibz vel cantantibz an liceat sibi ad p̄rem. & de p̄ se horas
suas vel alias oracionelas dicē. R̄sp̄o. q̄ non nisi subie
iusta. cā. q̄ obligat̄ est cum alijs officiare. ut no. in. c. n̄c.

ibi dum dicit aut a scolaribus publice spleant. non dicit
compleat in numero singulari. sed in pluri loquitur. et sic
in omni et in fili dicit debent et compleri ubi sunt colle-
gialiter congregati in choro aut in ecclesia ubi clerici convenire
debent pro officio celebrando. et in questione prima precedenti
et supra in multis locis dictum est. et vide que dicta sunt
in questione quae incipit. Quero an obligat ad has horas
canonicas etc. et vide decretum basilien. de cultu diuino. etc.
unde si vocem ab alijs subtrahat peccat. quia agit contra ius
dispositionis et principis mandatum seu ecclesie. ut in. c. nro
et. f. c. Si autem vobis. xi. q. iij. et. c. ij. de ma. et obe. Dicit
beatus ieronimus. ingratum est spiritui sancto quicquid obtulerit
neglecto eo ad quod teneris. Et ideo ut persolvat debitum
debet una cum alijs publice psallere et cantare. et non ad
partem orationum dicere. quia et si bonum sit orare. intel-
lige hoc verum suo tempore. nam omnino bonum preferendum
est singulari bono. et preferendum quando in omni bono
versatur et continetur eius privata utilitas. ut legitur et no.
in. c. bone. de postu. prela. loco primo. Unde si cum alijs
legat satisfacit etiam pro debito suo ad quod teneris. ut
in textu nostro. **¶** Item qui satisfacit ordinationibus ecclesie
et consuetudini. cum in ecclesijs collegiatis collegialiter
officia dicitur debeant. ar. c. dolentes. de celebra. missa. et d.
clemen. primo. Et dictum fuit aliud supra in questione quae
incipit. quero que hora dicat competens. et in alia questione
quae incipit quero in quo loco etc. In alijs vero dicit ut in di.
. q. quero que hora etc. Obedit etiam regibus sanctorum patrum et
maiorum suorum sequi debet vestigia et eorum cum quibus vinit. c.
recolentes. de sta. mo. Et est quod bonum sit orare ut dixi. At
tamen hoc tempore officium dum ab alijs celebrantur abstinendum
est. quia et quicquid a bono abstinendum. ut mandatis sanctorum
patrum ipsorum obediat. c. quod ergo. xi. q. iij. et maxime. quia sub-
trahendo vocem suam alias scandalizat et perturbat quod omnino

precauendū est. c. nihil cū scandalo de prescrip.
 ¶ Quero qñ presbiter missam celebrat. an audientibus
 missaz liceat suas orationes legere. Respō. r. dic. q. qñdō
 missa celebrat. & presbiter alta voce legit. r. p̄brim orōes
 eplam & euangeliū quilibet deuote audire debet. & sub
 silentio. & p̄brim loquor de intelligentibus r. literatis
 vicis. Vnde dum legit euangelium. debes considerā q
 xp̄s est qui loquit. r. non homo. Qd̄ probat̄ in principio
 & ex tenore euangeliōz in quib⁹ gesta xp̄i orineri dicunt̄
 In illo tempe dixit ih̄s discipulis suis vel pabolam hāc
 c̄. Modo si vn̄ princeps terren̄ vel magnus dñs loq̄re
 tur iam p̄sto prestares audientiam cum reuētia maxia.
 nec imisceres aliqua verba tua nec vltari. p̄mo dum loq̄
 retur ip̄e nescis si auderes allegare. aug. vel ambro. sed
 credo ve prudens expectares patienter finem verbōz suo
 rum. & postea diceres facta tua/quanto magis audire de
 bes creatorem tuum vel apl̄m loquentem in epistola sua
 tanq̄ nuntium ih̄u xp̄i. & simili modo qñ dicuntur orati
 ones. quia omnino debes obmutescere & dimittere orati
 unculas tuas quas non debes credere meliores vel effica
 ciores illis quas ecclesia tota r. vniuersalis dicendas esse
 decreuit. Et id̄eo quando nomen ip̄ius ih̄u xp̄i audis &
 eius gesta nominari flectere debes genua nedum corp̄is
 sed & cordis. vt habetur per iohan. an. in proph. mio sexti
 li. & in. c. decet. de immu. ecclie li. vi. vbi recitat̄ illud q. in
 noīe ih̄u omne genu flectit̄ celestiu. terrestriu r. infernoz
 Nota q̄ grande & salutare est nomen ih̄us. per qd̄ salui
 facti sum⁹. vt no. in. c. vnico de sacra vnc. r. in d. c. decet
 Cogita si bene dico. nam & siq̄s non habz vocem sonora
 nihilomin⁹ eam subtrahere non debet. qm̄ ex diuersitate
 vocum resultat melodia tota & dulcis representat̄ cant⁹.
 sicut videm⁹ in organis. in q̄bus sunt fistule pue. grosse
 & grossores sonū emittentes r. totam melodiā ornantes
 r. p̄ntantes. sic etenim diuile voces tubales ichoant̄ fminat̄.

representant et ornant melodiam et cantum. Et ideo quis
vocem sonoram non habeat quis tamen eam non subtra
hit. quia debet sibi gratiam sibi a deo datam creatori suo
fructu et fructum labiorum suorum cum puritate conscien
tie animique deuotione porrigere. ut in cle. i. de cele. misse
et quia cantus est in ecclesia de necessitate. ut probatur per
psalmistam sic dicentem. Psallite domino in cythara. in
cythara et voce psalmi. in tubis ductilibus et voce cornee
tic. Ecce quod psalmista iubet deum voce laudare. dum dicit.
psallite et in voce tic. quod quidem verbum psallite est im
paratiui modi. Et ideo succedit regula illa quod precipitur
impat. et quod impat. necesse est fieri. c. quod precipit.
xiiij. q. i. Nec excusat. si dicat nescio cantum quia dicitur addi
cere ipsum sicut et officium. alioquin in culpa est dum accep
tante beneficium. et ignorat que sunt necessaria ad ea prope
que dat beneficium. quare immiscet se in arte quam igno
rat. ergo non venit excusandus. sicut dicimus de medico
et de iudice qui pro impitiam male medetur et iudicat. Na
talis venit puniendus et actione in factum tenet in quantum
religioni iudicantis videbitur equum. ff. de va. et extra ordi
cog. l. si in dex. i. de obli. que ex quasi de. nal. in principio
impitiam namque culpe comparatur. i. q. i. non est puranda in
fi. xxx. di. c. ultimo. cum no. in. c. ad aures de etate et qua
litate. Et si videbat se non idoneum non debuit pati. ut
promoueretur. Nam promouendus ad beneficium debet
in rebus presertim esse sufficiens et examinari. videlicet
si bene legat. si bene canat. tertio si bene construat. pro
no. in cle. vnica de concessis prebendis. Et esto quod exami
nator in promotione ad beneficium male fecerit. At tamen
culpa et delictum examinatoris non excusat taliter promo
tum. debuit tamen tempore promotionis fateri ignorantiam suam
ar. no. in. c. quis de etate et quali. et. c. iudeorum et. c. tam te
ri. cum filiabus dicitur quisque prius esse discipulus antequam magister

.c. cum in mōem de elec. & xvi. q. i. sic viue & ideo talis n̄
 est beneficio sufferendus. si non valet aut nescit vel non
 vult studere. vt sciat onera bñficij & officij p̄ qđ dat
 bñficiū supportare & fructū percipit & facit p̄ hoc. l. vnica
 .S. p̄ scđo. & de cada. tollen. & regula q̄ sentit de re. iu. l.
 vi. & p̄ hoc vide questionem supra positam incipientem
 q̄ro vltimū sic me clariorē faciam n̄c. Et ideo ex p̄missis
 liquet hunc nullatenus excusandum. cū p̄fecte officij non
 impleat. q̄ cantus est de n̄citate clerico. vt inquit aug. & i
 .c. que ip̄is. xxxviij. di. in x. antiphonarij. & ergo videat
 bñ quō fructus beneficij percipit non satisfaciendo in his.
 q̄ ad seruitium bñficij requiruntur. q̄ dubito an bona cō
 scientia possit eos percipere. & an teneatur ad restitutionem
 sup̄ hoc nolo me extendere. Et considera turpem quid si
 mercenarius non suat p̄fecte dño an p̄mereat salarium
 & eodem modo de milite qui sine armis accedit ad bellū
 vel alias minus p̄fecte militat. an debeat habere stipen
 dium cogita in conscientia tua & quere pitum & fessorem
 & accusa negligentiam & culpam tuam p̄ter & ignorant
 t̄ā n̄c. Fateor bene q̄ si iste oīno sit impotens. vt q̄ infir
 mus & non p̄t vocey emittere. & si emittit est in maximū
 detrimentum corp̄is seu scandalū alioy. certe credo tales vi
 ros excusatos. sicut infirmi excusantur comedēdo carnes
 t̄pe ieiunij n̄c q̄ tunc necessitas non subest legi. c. ij. de ob
 ser. ieiū. & in. c. quod non est licitū in lege de re. iu. in anti
 quis. Et aduerte q̄n cantas. q̄ cantus sit cum cordis de
 uotione. vt vult. c. non mediocriter de con. di. v. & psal.
 inquit. psallite deo in iubilatione. Etiam voce sua clericus
 studeat ne dum populo placere. sed deo magis. Et ideo
 ieronimus in epl̄a ad ephē. contra tales studentes magis
 placere pp̄lo q̄ deo scribit eos reprehendendo. & recitatur
 in. c. ij. xxiij. di. & ibi glo. Et ille rex. facit extra illos qui in
 diuino officio volūt cantare cantilenas & eas in organo
 pullare. talia non debent ammiscē in diuino officio. h̄ ea

que sunt p̄ forma tradita ab ecclia & in iuribz p̄ allegatis
·c. in sancta romana ecclesia xcy. distinc. Nec coree aut alie
insolentie in ecclesijs aut cimiterijs fieri dñt. hoc expresse
p̄hibet fieri p̄ d. de. i. & per. c. cum decorem de vita & ho.
cle. & p̄ decretum basili. de cultu diuino & de p̄sentacōibz
non fiendis c̄. & sic ex p̄missis liquet responsū questiois.
¶ Quero an sufficiat clerico ip̄as horas mente sine ver-
bali expressione legē. R̄ndetur p̄ma facie videri q̄ sic. q̄
soli deo potrigunt q̄ cordis deuocōez respicit. ergo frusē
verbū adiungit. ar. c. sedulo. xxxviij. di. et in. c. i. xcy. d.
vbi dicit q̄ non voce. s̄ corde psallendū est deo. et legen-
do horas debemz ad deū toto corde vigilare. c. q̄. de o.
di. i. **In**ōrium videt̄ facere. c. non mediocriter de o. di. v.
vbi habet q̄ tam voce q̄ corde deus laudandz est. et pro.
hoc facit d̄c̄m p̄s. psal. c. lxxij. voce mea ad dñm clamaui.
c̄. **¶** Non obstant illa iura supra allegata. q̄ et si dicant q̄
corde deo psallendum sit. non tñ excludit̄ quin deus voce
laudare debemus. ut no. p̄ glo. d. in di. c. i. xcy. & in di. c.
sedulo & dicto. c. non mediocriter. q̄ deus non tm̄ respicit
vocem. s̄ & cor orantis & utzq̄ insimul bonum est. p̄mo
debet esse expressio ut in cle. i. de cle. mis. in verbo fructū
labioz. **¶** Item ut refert zabarellz. tho. in sc̄da sc̄de. q. v. &
omnia oratio que fit per ministros ecclesie. debet fieri in
persona ip̄ius ppl̄i. pro hoc adduco dictum sacre scripture
hic. s̄. minister ecclesie. ē qui orat pro ppl̄o & vniūsa sc̄ta
ciuitate ierlm̄. & huic est q̄ oratio debet esse vocalis & so-
nora & publica. ut sit ppl̄o no. **¶** Et ideo textus noster dicit
vel a scolariibus publice opleant̄ c̄. q̄d̄ verbum publice
no. q̄ fit ut clericus publica p̄sona dicat. ar. c. quanq̄ de
vlu. & ideo eius oratio publica dicitur singularis & p̄ua-
ta oratio quam quis pro se & alijs facit non est de necessi-
tate q̄ sit vocalis. vel q̄ fiat expressione verbali. **¶** Ita no-
tante d̄c̄ glo. magna q̄ ad longū tractat de orone in cle.
¶ Si dñm d̄reli. & ve sanc. v̄ dicit. q̄ vox triplici ratione.

ad hunc orationi primo ad excitandū interiorē deuocōem qua
mens eleuat in deū qm̄ v̄bis et signis nos ipsos excitam̄
ad sc̄m desideriu agendū. ut dicit aug. ad pbam. **S**c̄do
ad reddicōem debiti. ut si huius deo huius debeat rōli cor
de et ope de osec. di. v. nunq̄. **T**ercio ex q̄dam redundan
dantia ab aīa in corpus ex vehemēti affectione. **V**n̄ da
uid ps. xv. **L**etatu est cor meum. et exultauit lingua mea
Ex quo patet q̄ non sufficit mente horas canonicas dicē
sine exp̄ssione verbalī. et hec oclusio p̄bat p̄ ea q̄ legunt̄
et no. in. c. dolen. de cele. mi. p. inno. ho. et io. an. et a pte
etiā in d. cle. ubi in v̄bo fructū labioꝝ suoꝝ ut sup̄ dixi.
v̄n̄ non in gutte aut int̄ dentes deglutiēdo verba v̄l sin
copando dicant̄ iste hore. ita q̄ etiā si sol̄ dicat officium
agat ita ut seip̄m exaudiat. et nō faciat sic simeā q̄ mouet
labia tm̄ et tñ non audit et hoc intellige si h̄ret alios orā
res impedire. et tunc pot̄ h̄re d̄z ne scandalum faciat ut
dctm̄ ē de hoc in q̄stione q̄ incipit quero cū q̄s est i choro
r̄c̄ **I**ntellige sane oclusionē de eo q̄ p̄t verba exp̄mere sec̄
si esset infirm̄ ita q̄ non posset ip̄a verba exprime. tunc
excusand̄ veniret. q̄ lex d̄z esse de possibili. c. erit aut̄ lex
iij. di. et infirmis non est lex posita. ar. c. ij. de obb. ieiū.
et c. q̄d non est licitū de re. iij. **I**dez intellige de ouerhis et
lapicis et templarijs q̄b̄ datū est ut intersint diuinis offi
cijs et audiant q̄ legunt̄ et cantant̄ p̄ut no. in. d. cle. p.
guil. et alios doctores. q̄ ip̄i non debent cū clericis psal
tere. ar. c. i. de vi. et ho. cle. et vide in q̄stione que incipit
quero deinde. quib̄ liceat r̄c̄. vbi plene dictum est
Quero quia supra dixi q̄ publice debent hore legi r̄c̄.
an intelligatur hoc indistincte de omnibus. **R**espō. et in
fra. q̄ scolares et qui curam aīay et ppl̄m habent debent
publice horas psolue. **S**ed sec̄ est de monachis q̄ ppl̄m nō
h̄nt. q̄ tunc talium officia non deñt publice fieri. sed vbi
alias haberent ppl̄m. tunc debent publica esse et publice
cātare ut no. p. glo. sup̄. et cetera offi. in. c. de his r̄c̄. di.

et c. in d. i. xvj. q. i. Et sic mo hēs materiā declaratā et q̄ te-
neant publice horas legē. et q̄ nō et in q̄b2 q̄ ad offitium
parificant monachi curatis

Quero de iñ de monacho ad ecclīaz seclāre in q̄ sit offi-
tiū curie ro. vel aliud offitiū s̄m cōsuetudīez ecclīe p̄moro
an teneat ad illud offitiū dicendū vel mona. **R**espō. breuic
q̄ d3 se cōformare cū ill' cū quib2 cōsuet. ar. c. recol. d. statu
mo. et c. i. xij. di. cū s̄lib2 et meli2 in. c. f. xij. di. et c. de mō
xvj. q. i. p. doc. f. cle. ij. d. cele. mis. et ibi bō glo. in x. licite
et no. in. c. cli. offi. in fi. de vi. et ho. cle. et c. vni. xvij. q.
i. p. ar. d. q̄ in vno et in eo d. collegio nō deñt fieri diuersa
offitia. s̄ cōuari natam et institucōem bñficij ouenit qm̄
scandalū foret a q̄ precauendū est. c. de2 q̄ de vi. et ho. cle. et
c. in de p̄scrip. et ne videant in boue et azino arae. c. in ac-
tione xvj. q. vij. et de hoc no. ultra glo. palle. in d. cle. ij.
p. guil. gen. et inno. et gof. in summa de statu mo. s. sed
nūq̄ et host. in sūma d. sta. m. q. s. ij. x. s̄ nūq̄ absoluit
Quero ulterius p̄ p̄missa s̄m q̄ ritū et q̄ psalmos p̄
q̄lib2 hora deat cleric2 dicē **R**espō. p̄mo videri q̄ hore sūt
dicende s̄m formaz et ritū ecclīe rōne p̄ ea q̄ le. et no. in. c.
i. et ij. xij. d. v. calixt2 pa. scribens oib2 epi. dic̄ in hec vba
nō decz m̄bra a capite discedē s̄ iux̄ scripte testimoniū oīa
m̄bra caput seq̄t. nllī vō dubiū est q̄ aplica ecclīa est m̄
oīm ecclīaz a c̄l regl'is nos nllaten2 oueit deuiare. **E**t sic
ex p̄missis appz qd̄ cōsēdō sit et h' id̄ affirmat gre. in. c. se.
et c. basilicas de d. di. i. **I**n s̄riū videt̄ facē. c. insti. de ose.
di. ij. et xij. di. de his et c. illa. **S**olutio dicas s̄m guil. et
gen. in d. cle. i. q̄ q̄lib2 d3 ecclīe sue cōsue. suare et intm̄ et
tot psalmos dicē p̄ horis canonicis. q̄tū ecclīa sua in qua
est bñficiat2 statuit et dicit xij. d. nouit et c. se in fi. et si se-
cus facēt tanq̄ tñsgressor cōsuetudinis aut institucōis ec-
clesie poterit puniri et perinde ac si esset tñsgressor legis
xi. d. in his. **I**n ecclesijs vero monachorum et aliorum
religiosoz suari d3 illud. qd̄ dicit eoz regula et institutio

aut consuetudo. c. de his. xij. di. **N**ec ob. s. p. mofacta q. licet
 mos ecclie romane in sacramtis deat huari non tn sic est i
 istis hois canonicis et offitijs dms. vt inqt ho. in h. c.
 n. et de s. di. v. c. in die n legit et no in. c. ij. de tēpo. ordi.
 vl alit dic fm glo. in d. c. ij. q. illa q. ecclia romā mādat n
 docz huare. ad illa tenet q. s. p. secz v. non mandat vl docez
 seruati q. facit ipa ar. no. in. c. causis de sen. n. re. iudi. et
 ex premissis inferē questio sequens.

Quero ex pdictis qd de illo q. est ex d. potest vl bñficiū
 suū vl in bñficio h. non fac offitiū fm more bñficiū sui vl
 d. potest. h. aliud offitiū. vt puta offitiū rōne curie an talis
 veniet excusandz. **R**espō. fm steph. in d. cle. n. et iaba i h.
 .c. nro q. nō ar. cle. ij. de ce. mil. salua tñ intencōe d. cle.
 ij. disponētis q. clerici qcunq. etiā religiosi q. sint faillares
 et doctici cardinaliū et epoz se pnt in dms offitijs cum
 ipis ofortē. et intelligo de legētibz ipas horas cū pdictis
 dñis platis q. possz eē q. faillares et doctici eēt n. tñ ho
 ras cū eis n. dicerēt put defacto vidēz n. de his nō est du
 biū q. tenēt ad offitiū suū qm cessat cā et mens n. rō dīte
 cle. ij. vñ in eis nō vendicat locū ar. l. adigē. S. q. mis. ff.
 de iure pa. cū suis decoz. et v. alias eēt in bñficijs diuersis.
 seu ecclis bñficiatē in qbz diūsa offitia tunc faciat. fm qd
 dētm est sup in qstione q. incipit. **Q**uero ppter superius
 dicta. quid si in duabus ecclis vbi plane dixi

Quero quō deat se hre clericz n. pparare q. est accessurz
 ad offitiū seu ad legendō horas canoicas. **R**ndet vt infra
 viz. q. cū audit signū vel sonū campanē a tubā q. pulsari
 consuevit p offitio celebrando ac statū dz surgē et dicē aut
 cogitare qd illō signū tale sit vox seu tuba sumi et eterni
 regis pconis iuitatis ipz ad laudes et eiz debitū psoluēō
 ac excitatis ad opz vice ad qd puigili cura n. sollicitudine
 aīz deuocōe accedē dz vl q. ad finē laboratē. vt valeat p
 mercede sua denarium diurnuz recipē. **A**udi qd hētur in
 illo pmno pmo diez omium n. et lege ipm vl q. ad finēz

q̄ instruēris quō te h̄re d̄as leḡ etiā fili mō illū p̄m̄nū
q̄ incipit eterne rex oditor etiā vsq̄ ad finē. nā repies ibi
v̄ba salutaria. et alibi etiam scriptuz est an̄ ōoem p̄para
aīaz tuā ne sis. q̄ q̄ tēptat deū hoc fieri docz decretū bali.
de dino cultu et cū reūentia et h̄itu s̄gruo et decenti non
cū cambz ā aumbz venaticis et alijs insolentijs de qb̄z in
d. cle. r. de cele. mul. et in cle. r. de vi. et ho. cle. et in .c. p̄mo
no. eo. ti. li. vj. et i. d. .c. do. et in .c. cle. officina e. ti. i. antiq̄s
et in d. de cō. asiliy bali. **I**ngrediat̄ c̄cīaz seu choz ut for
tis pugil ad lethā p̄ p̄lo oratur̄ adūsz d̄p̄abolū exēplo
mopsi q̄ dū orabat p̄l̄z vincebat. dū v̄o sp̄s eī ab orōne
relaxabat. tūc p̄l̄z ipse vincebat. **E**t p̄missio siḡcl̄o crucis
q̄ salui facti sumz ut no. in cle. vni. de reli. et ve. sanc. et i.
.c. decz de imu. et. et orōe d̄nica. s. pat̄ n̄r ut moris est suū
inchoare d̄z offitiū et finire cū vigili cura semp̄ ut in .c.
.x. di. no. **I**deo dixi q̄ p̄parare d̄z se cū. q̄ ut legit̄ in d.
salubrimo de cō. bali. scily. **S**i q̄ est allocut̄z magnum
d̄m v̄l p̄ncip̄e se p̄ priz disponit et cogitat. quō cū eo sit
locut̄z. **I**ta et a fortiori se disponē d̄z q̄cunq̄ q̄ cū creatori
suo est locut̄z et exaudiri ab eo desiderat et dicē possit illō
ps̄. **E**xpectans expectaui d̄m et intendit m̄. **D**ixi etiaz
q̄ vsq̄ ad finē cū. q̄ vni. cuiusq̄ rei finis d̄siderandus est
dicente p̄ph̄a. non q̄ incepit. s̄ q̄ vsq̄ ad finem p̄seuerant
hic saluz erit. ut sic opere n̄ro s̄sumato et debito n̄ro. viz
horaz canoicaz p̄soluto eiō creatori n̄ro sup̄ iudicia iusti
ficacōis sue. ut dic̄ tex. n̄r in fine sui debitas gr̄as referre
in meōriaz redempcōis n̄re et ad passionis valeamz dicen
tes in fine. **B**ndicamz d̄no deo gr̄as ut impleat in nob̄ illō
ps̄. **B**ndicā d̄m in oī tpe sp̄ laus eī in ore meo. et merez
am̄ illā suauissimā voces audire et b̄ndicā cū multiplicato
fructu et honore ab eo p̄cipe. de q̄ in sac̄ scripta scribit̄. eu
ge sue bone et fidel. q̄ in pauca fuisti fidel. sup̄ multa te
ostitua in̄. in gaudiū d̄m tui ad qd̄ quid̄ gaudiū ille nos
p̄ducit q̄ est t̄m̄ et v̄n̄ sp̄ b̄ndic̄ in secl̄o p̄ secl̄a amen. **1211**

fol. 18

Imped. or. bali

